

La riuada de 1994

Ricard Lahoz

La riuada de 1994

Ricard Lahoz

Edita: CEMAPT i AROLA EDITORS

Primera edició: octubre de 2014

© Del text: Ricard Lahoz Avendaño

© De les fotografies: Arxiu Port de Tarragona; Arxiu d'Imatges del Museu del Port de Tarragona; Lluís Colet, Mauri Fernández; Joaquim Galià i Maria Dolors Iglesias; Luis i Ricardo Martínez; Txema Morera; Carme Pedrol; Associació de Veïns Residencial Palau; Maria Àngels Menchón; Àngel Rifà; Jordi Mallol.

© Fotografia de la portada: Àngel Rifà

Disseny i maquetació: Antonio Latre

Impressió: Gràfiques Arrels

Dipòsit legal: T 1407-2014

ISBN: 978-84-942815-0-1

Col·labora:

PRÒLEG	9
INTRODUCCIÓ	17
1 LA RIUADA A L'ESCOLA	21
2 LA RIUADA A RESIDENCIAL PALAU	29
3 LA RIUADA AL SERRALLO	39
4 LA RIUADA AL PORT	53
5 LA RIUADA AL POLÍGON FRANCOLÍ	61
6 LA MOBILITZACIÓ DELS VEÏNS	71
7 CRONOLOGIA	85
8 AGRAÏMENTS	101
9 BIBLIOGRAFIA	105

DIJARES
11 d'octubre
100 pessetes

ALT CAMP • BAY CAMP

Cedras anuncia
abandonará la

PAGINA

¡De

Tarragona

El agua alcanzó una altura de siete metros sobre el Francolí, que tiene cortados a

La Riba

El agua quedó dividida en dos partes por el puente que

Pròleg

Pròleg

Per anys que passin, i sortosament per a tots nosaltres, la natura, de tant en tant, es desferma brutalment i ens fa mal. I dic sortosament perquè seria un perill que la humanitat pogués controlar la força de la naturalesa, i segurament tampoc ens posaríem d'acord en això.

El Port de Tarragona, una infraestructura artificial, per tant creada per l'home a partir de finals del segle XVIII, ha hagut d'enfrontar-se diverses vegades amb aquesta força arrabassadora de la natura: temporals marítims de magnitud considerable, marees extraordinàries, i especialment les riudes del Francolí: la de l'any 1930, i la més propera a nosaltres, la de 1994.

La riuda dels anys trenta, que malauradament es cobrà la vida de dotze persones i afectà greument les instal·lacions portuàries i el barri marítim, el Serrallo, va servir per tenir en consideració el fins llavors inofensiu riu Francolí, de règim mediterrani i amb un cabal anual irregular i no massa significatiu.

A partir d'aquest fet es va canalitzar i es construí un mur de contenció, obstacle que no va ser suficient perquè al cap de 64 anys el riu tornés a desbordar-se, aquest cop amb molta més força, encara que per fortuna sense haver de lamentar cap víctima.

D'aquesta riuda, que va tenir lloc ara fa 20 anys, ens en parla a bastament el llibre del Ricard Lahoz, que amb el seu bon fer periodístic ha pogut reconstruir el relat dels fets a partir de testimonis escrits però, sobretot, a partir de la memòria oral, entrevistant a persones, algunes de les quals, fins i tot han viscut els dos fenòmens, el de 1930 i el de 1994. Una aportació excel·lent i que perdurà a través d'aquesta publicació.

No menys important l'explicació de la transformació que ha sofert el tram final del riu, que en aquests últims anys ha estat de consideració, el paper que hi hem jugat les institucions i organismes com el Port de Tarragona, sempre amb l'objectiu de preservar el benestar dels habitants del Serrallo, nucli poblacional de la ciutat, testimoni de les riudes i principal víctima de la catàstrofe, però al qual se li ha donat un suport incondicional, mostra del qual és la seva renovació constant; la construcció del pont mòbil, que allunyà el tràfic de camions del barri, va ser el primer pas important en aquest sentit, però n'han seguit molts d'altres com la recent remodelació de la façana marítima, tot amb l'esperit de bon veïnatge que pretenem i hem pretès els gestors portuaris.

Una publicació la que avui presentem que té com a objectiu fer memòria i fer balanç dels encerts i desencerts. Vint anys de la riuda i com a conseqüència la transformació que ha sofert la part baixa de la ciutat en contacte directe amb el riu: el Serrallo, Torres Jordi i la desembocadura del Francolí, tot en perfecta harmonia amb el creixement del nostre Port, una infraestructura moderna i preparada per als nous tràfics i les noves necessitats logístiques.

Un llibre doncs que us convido a llegir i a mirar detingudament: els textos, les entrevistes als testimonis, les imatges dels desperfectes que ocasionà el desbordament del riu al polígon Francolí, al Serrallo, a Torres Jordi i a les nostres instal·lacions portuàries, tot amb l'esperit que no es perdi en l'oblit i que formi part del nostre llegat a les generacions futures.

Josep Andreu
President del Port de Tarragona

Tram final del Francolí amb els ponts del carrer de Ramon y Cajal i l'avinguda de Roma. Àngel Rifà

Vista aèria del riu mirant cap a la desembocadura. Àngel Rifà

L'aigua entra als camps i les instal·lacions industrials. Àngel Rifà

El Francolí, a l'alçada del pont de l'autopista. Àngel Rifà

Introducció Introducció

Aquell diumenge 9 d'octubre de 1994 el Nàstic havia de jugar el seu partit número 500 a la Segona Divisió B. L'equip, entrenat per Pere Valentí Mora, havia anat a València per enfrontar-se amb el Llevant, però l'àrbitre es va veure obligat a suspendre l'encontre per les intenses pluges caigudes. Un fort temporal de tardor afectava diverses zones del País Valencià i Catalunya. Els mapes isobàrics dibuixaven un potent anticicló al centre d'Europa que impulsava vents humits carregats d'aigua a la façana mediterrània.

La nit de diumenge i matinada de dilluns les precipitacions van caure de manera continuada i es van concentrar especialment a la serralada prelitoral de la demarcació de Tarragona. A la Mussara es van recollir 504 litres per metre quadrat; a Alforja, 403 litres; a Prades, 400; a Vilaplana, 300, i a Porrera, 209 litres. Els primers efectes de les pluges es van començar a notar quan encara era fosc, a primera hora del matí: despeniments, vies locals intransitables i talls de subministrament elèctric en algunes localitats del Priorat i el Baix Camp.

La gran quantitat d'aigua acumulada va anar a parar ràpidament al llit de rius i rieres. Una part va baixar cap a la conca del riu Siurana i després cap a l'Ebre; una altra cap a les rieres i barrancs de la costa (Riudecanyes, Alforja i Riudoms) i una tercera part cap a la conca del riu Francolí. El riu, que ja baixava ple des de la Conca de Barberà, es va trobar a l'alçada de la Riba amb el seu afluent Brugent. La unió dels dos cabals va desbordar els límits naturals del Francolí, al qual es van afegir després el riu Glorieta i la riera de la Selva del Camp. Tot plegat, va provocar un augment espectacular del cabal del Francolí, trencant ponts com el de l'accés a la refineria de la Pobla de Mafumet i va arribar a Tarragona amb una força inusitada. Tanta, que va inundar els barris de Residencial Palau i el Serrallo i el polígon industrial, i va afectar algunes instal·lacions i empreses del Port de Tarragona.

Al final de la jornada el balanç al conjunt de la demarcació serà tràgic: una persona desapareguda a Cambrils, l'enfonsament de cinc ponts, la caiguda de vuit torres de llum, el tall de trànsit en una vintena de carreteres, l'evacuació de més de 600 persones a Tarragona i danys incalculables en infraestructures, indústries, equipaments i vehicles.

La data del 10 d'octubre de 1994 ja ha passat a la Història de les grans riudes del Francolí, com la de l'aiguat de Sant Lluç, el 18 d'octubre de 1930 –que va provocar una dotzena de morts i greus desperfectes al Serrallo–, o la riuda de Santa Tecla de 1874 –que va deixar un balanç de 39 morts i l'enfonsament de dos ponts de ferrocarril i un pont de carretera. A les dècades dels seixanta i setanta del segle XX, es van registrar dues crescudes importants del riu que es van emportar les barraques que hi havia instal·lades al llit i que van obligar a evacuar els seus ocupants.

Han passat vint anys de l'última vegada que el Francolí es va desbordar, afortunadament amb molts menys estralls que en ocasions anteriors. Els fets van fer néixer una mobilització ciutadana a la Part Baixa de la ciutat que durant sis anys no va parar d'insistir a reclamar una canalització del riu per garantir la seguretat de persones, edificis i instal·lacions industrials.

El projecte reivindicat pels veïns des del principi només es va assolir en part, tot i que va anar acompanyat de la desaparició dels camions pels carrers del Serrallo i Residencial Palau –un problema greu que formava part de la seva vida quotidiana– i de moltes altres millores urbanístiques a l'entorn, fins al punt que avui és una zona de la ciutat que no té res a veure amb la de fa vint anys.

Aquest llibre és una crònica periodística que rememora l'ensurt d'un dilluns de tardor a partir dels nombrosos testimonis recollits i ofereix una panoràmica del que va succeir al llarg dels anys posteriors i que va portar a un canvi substancial de l'últim tram del Francolí. Les persones que van viure els fets en directe són els grans protagonistes del relat i seves són pràcticament totes les fotografies que publiquem al llibre. No hem buscat la imatge del professional; ben al contrari, encara que no tinguin la màxima qualitat, hem optat per donar projecció pública a les fotografies de veïns i veïnes, desades fins ara en un àlbum familiar o en una capsa de sabates. Els capítols que segueixen aquesta introducció són una narració que utilitza la majoria de verbs en temps present, buscant la proximitat del lector amb els fets que s'hi descriuen. Fem una mirada enrere, doncs, i situem-nos en el 10 d'octubre de 1994.

01

La riuada a l'escola La riuada a l'escola

A quarts de deu del matí d'un dilluns de tardor, el Col·legi Públic del Serrallo funciona amb plena normalitat. La mestra Ángeles Garcia fa classe de matemàtiques als alumnes de sisè d'EGB. En una altra aula del pis superior de l'escola, Pilar La Red està amb els estudiants més grans, els de vuitè, de catorze anys, i al costat Ángela Martín fa de tutora dels de tercer curs.

A la planta baixa de l'edifici, a aquella hora Rosa Maria Rovira té classe de Religió amb els nens i nenes de primer i la senyoreta Dori –així l'anomena tothom– s'encarrega dels pàrvuls de tres i quatre anys. Al seu despatx, el director del centre, Claudio Pérez, parla amb una mare mentre la resta de membres de la comunitat educativa atenen les seves obligacions professionals.

El 1994 l'escola ocupa el mateix espai que l'actual, però la porta d'accés en aquell moment dona a la banda on hi ha les vies del tren. Per l'altre costat –on hi ha ara l'entrada principal– l'edifici queda separat d'un gran descampat –l'actual plaça del General Domènech Batet i Mestres– per una reixa. També hi ha un petit mur on s'acaba el carrer de Xavier Montsalvatge que, llavors, no té continuïtat perquè s'està construint el pavelló poliesportiu del Serrallo.

El col·legi, com els tres edificis aixecats de Residencial Palau, es troben físicament separats de la trama urbana de la ciutat que en aquell moment s'acaba pràcticament a la cruïlla dels carrers de Jaume I i Reial. La sofrera, la fàbrica de tabacs i els terrenys encara no urbanitzats deixen aquesta zona de Tarragona allunyada del centre, mentre les vies del tren la separen del Serrallo i del mar.

Aquell dilluns és el quart del curs escolar 1994-95. En pocs minuts i en circumstàncies diverses, els mestres que imparteixen classe al pis de dalt s'adonen de l'entrada d'aigua al pati i a la resta de zones exteriors del col·legi. El professor Joaquim Plana, que està a l'aula amb els de quart, recorda la primera imatge de vehicles

surant pel pati –els cotxes aparcats dels mateixos docents– i la primera reacció és abaixar les persianes per no atemorir els nens de deu anys.

Simultàniament, altres mestres se sorprenen en veure la pujada sobtada de l'aigua des de les aules, o bé quan diuen sentir un soroll fort difícil de descriure. En qualsevol cas, la reacció és immediata: sortir al passadís, avisar els companys professors, el director i el conserge –l'Enric–, i tranquil·litzar els alumnes més grans. Els més petits, difícilment, s'adonaran del perill.

La mobilització és improvisada, però ràpida. Els pàrvuls els pugen ordenadament al pis superior i allà, al mig, la senyoreta Dori els entreté i distreu amb cançons. Ferran Mestres i Josep M. Roig ho recorden molt lleugerament, vint anys després. Els alumnes de primer, que a primera hora de dilluns tenien classe de música, també els fan pujar al primer pis. Marta Leandro és una d'aquelles alumnes que, amb prou feines, recorda estar-s'hi amb el seu germà més gran i amb uns professors que els asseguruen que no passa res.

El nivell de l'aigua puja ràpidament, en pocs minuts. El director i alguns mestres surten a l'exterior i veuen que el riu s'ha desbordat i que l'aigua salta per damunt del mur del passeig de la Independència i inunda el carrer de Xavier Montsalvatge i tot l'espai a l'aire lliure del mateix centre. De seguida s'adonen que han d'evacuar el col·legi i que no poden sortir per la porta principal –l'aigua arriba als 70 o 80 centímetres d'alçada– i el camí no els porta enlloc perquè davant tenen el “mur” del ferrocarril.

Són les deu del matí. L'única possibilitat és refugiar-se als edificis de Residencial Palau i el més pròxim a l'escola és a pocs metres. “No venia ningú, ni policia ni bombers. Vaig trucar a Protecció Civil i no sabien on estava el col·legi”, relata el director del centre, Claudio Pérez. “Veient el perill que suposava

refugiar-se a l'edifici si el mur de contenció no aguantava, decidim amb el cap d'estudis i el conserge trencar la reixa del pati que dóna al carrer per intentar treure els nens". Els operaris del poliesportiu en obres aconseguiran després trencar un petit mur amb una pala excavadora. La mestra Ángeles García diu: "No teníem cap pla d'evacuació ni d'emergència, però vam tenir el sentit comú d'actuar com calia".

La finestra d'un despatx de la planta baixa serveix per evacuar, primer, els més petits. Amb l'aigua a la cintura, director, mestres i alguns veïns i pares del barri que ja s'hi han acostat agafen els menuts de dos en dos, els fan passar pel forat de la reixa, travessen el carrer de Xavier Montsalvatge convertit ja en un riu i els deixen al vestibul de l'edifici, el número 7-B del mateix carrer. Així fins a completar l'operació d'evacuar tota l'escola –230 alumnes i 16 professors– que es perllonga durant uns 45 minuts.

Entre els que baixen a ajudar hi ha Lluís Palau, veí d'un novè pis de l'edifici més pròxim a l'escola. Pescador de la sardina amb l'Avi Juanito, Palau dorm a aquella hora i quan el desperten sobtadament, baixa a rescatar els nens. "Primer agafem els més menuts en braços, els pugem als pisos, i després ajudem els més grans agafats de la mà a passar el carrer. L'aigua m'arribava per damunt de la cintura", recorda.

Emili Mestres també dormia a aquella hora del matí, perquè treballava de nit a la fàbrica de gel. L'Emili i la Maria Josepa Gómez, pares del Ferran i d'un altre noi, veïns del carrer de Lepant, al Serrallo, corren cap a les vies des d'on contempen "l'espectacle" de la inundació. "Quan salto de les vies cap al col·legi no penso en res, només en salvar els meus fills i els altres nens", apunta. I afegeix: "Entro a l'escola nedant pràcticament, però recordo com tots els mestres ja estaven mobilitzats i preparant l'evacuació".

Igual que Emili Mestres, també participa en les tasques d'evacuació Joan Antoni Vera, pare de dues nenes i president de la mancomunitat dels tres blocs de Residencial Palau. "En una situació com aquella no tens por, només penses a actuar ràpidament i ajudar que tot acabi bé", afirma. Aquell dia estava a casa perquè treballava en el torn de tarda i la primera imatge que recorda des del balcó és veure el carrer Reial amb l'aigua inundant les voreres.

A la mateixa hora i molt a prop, la presidenta de l'AMPA i resident a Torres Jordi, Pilar Biosca, es calça unes botes quan l'avisen per telèfon de l'aigua desbordada, corre cap al col·legi, agafa el seu fill Jordi de set anys i altres nens i se'ls emporta a casa. "Estava molt nerviosa, s'havia enfonsat un tros de terra al costat del carrer de Xavier Monsalvatge per on acabava de passar", relata.

Immediatament comença la distribució d'alumnes i mestres pels pisos. "Els veïns ens van acollir molt bé", explica la mestra Pilar La Red. Els habitatges que donen a l'escola o al riu permeten contemplar la força de la natura, com el riu desbocat supera el mur de contenció i no para d'abocar litres i litres d'aigua amb una força inusitada. "Impressionava veure els cotxes surant pel pati del col·legi", recorda Claudio Pérez. I contenidors de la brossa i motocicletes movent-se sense control pel carrer. "Des del pis on em trobava amb alguns nens es veia el pont del tren tapat per arbres i com l'aigua sobreixia sense parar", explica Rosa Maria Rovira. "Encara recordo el soroll de l'aigua i la imatge del riu com un mar immens de color marró", rememora Ángeles García.

El director del centre reconeix que va passar por en diferents moments d'aquell 10 d'octubre, sobretot quan ja s'havien distribuït els alumnes pels pisos i no se sabia amb certesa on eren i, unes hores més tard, a la nit quan el trucà la Guàrdia Urbana per preguntar-li per un nen de tres anys que faltava.

Després d'uns minuts d'angoixa, certifiquen que el nen l'havien agafat uns veïns al matí i ja estava a la Ciutat Residencial amb els seus pares i bé de salut.

L'estona que passen alumnes i professors als pisos de Torres Jordi també es viuen amb tensió perquè s'estén el rumor d'un possible esfondrament dels edificis. S'ha inundat completament el pàrquing soterrani i s'ha produït un esvoranc davant del local de l'associació de veïns del barri, dos fets que provoquen l'alarma generalitzada.

De manera simultània, el patiment i l'angoixa s'estenen entre les mares i els pares dels alumnes quan s'assabenten que s'ha desbordat el Francolí. A l'Anna Maria Roig, mare de tres nenes, l'avisen quan està comprant al centre de la ciutat. "Recordo baixar corrent i veure des de la Casa del Mar com anaven surant els contenidors pel carrer Reial", explica. "Vaig agafar el vehicle tot terreny del meu pare i vaig arribar fins a l'escola, que ja estava buida, i no vaig parar fins a trobar les meves filles", afegeix. "Vaig tenir un atac de pànic quan es va esfondrar una part del sostre del pàrquing".

Manuel Antonio Pérez, pare d'una nena i veí de Residencial Palau, no podia passar amb el cotxe pel pont vell del Francolí perquè la Guàrdia Urbana l'havia tallat al trànsit. Feia només una hora que hi havia passat en direcció a la sortida de la ciutat i "el riu baixava normal". Torna a Tarragona precipitadament perquè a la ràdio parlen del desbordament del Francolí. Travessa el pont caminant i segueix pel passeig de la Independència. "A l'alçada de Tabacalera, l'aigua ja em cobria molt, i quan arribo al col·legi els nens ja els havien evacuat", rememora.

Consol Bofarull no pot passar de la cantonada Reial – Jaume I quan intenta anar a l'escola a portar unes fotocòpies a la seva filla.

"Volia entrar pel camí que hi havia llavors a tocar del tren, però els treballadors del poliesportiu m'avisen que no passi, i vaig cap al Serrallo, pujo a les vies i ja veig el pont tapat i el riu desbordat", recorda vint anys després. Aquesta dona, resident al carrer del Vapor, ja no tornarà a veure la seva filla fins al cap d'un parell d'hores a la caserna de la Guàrdia Urbana.

Perquè, precisament, cap al migdia, comença l'operació per traslladar nens i professors a un lloc segur. Amb autobusos de l'Empresa Municipal de Transports se'ls porta a les dependències de la policia local, al carrer de Prat de la Riba. Els vehicles se situen al carrer Reial, abans d'arribar a Residencial Palau, i agafen tots els alumnes i mestres. "Fins que no van arribar els autobusos només vam tenir les nostres pròpies forces per sortir d'aquella situació angoixant", reflexiona la mestra Ángeles García. "Van ser hores de molta preocupació, perquè érem els responsables dels nois", afegeix el professor Joaquim Plana.

Una de les mares que arriba just a temps de trobar-se amb els seus fills al mateix autobús és Maria José Quero. Avisada de la riuada, va cap a l'escola però no pot passar de la benzinera del carrer Reial. Des d'allà veu l'evacuació dels nens i gràcies a la policia local arriba a temps de pujar al bus.

A la seu de la Guàrdia Urbana es fa el recompte de la canalla. Hi ha moments d'incertesa. Enmig dels nervis per l'evacuació, algun nen no apareix, però de seguida es confirma que ja es troba amb els seus pares. Després, s'aniran produint esglaonadament les trobades dels nens amb els familiars, que s'han anat assabentant de la inundació al llarg del matí.

Aquell 10 d'octubre era el primer dia de feina a l'escola per a la Núria Plana com a monitora de menjador. Havia d'anar-hi cap a les dotze per acompanyar i ajudar els nens a l'hora de dinar. Però l'aigua li ho va impedir. I recorda les trucades de telèfon al col·legi

i l'absència de resposta a l'altra banda. També truca la secretària de l'escola i mestra, Dolors Plana, quan torna de Barcelona i s'adona de la magnitud de la riuada travessant el Francolí pel pont de l'autopista.

Hi ha una barreja d'emocions a l'hora de rememorar la jornada: responsabilitat, preocupació, angoixa, por... La comunitat educativa se sent satisfeta de la manera en què es va actuar. "De la millor manera possible en aquella situació, sens dubte", resumeix Joaquim Plana.

L'endemà els mestres tornen al col·legi i comença l'operació neteja. El fang envaeix totes les instal·lacions, dins i fora de l'edifici. Aquells dies s'han de destinar a una tasca ben diferent de la docent. Alguns professors han perdut el vehicle. A més, el barri està pràcticament deshabitat, sense veïns, a l'espera de conèixer els resultats dels estudis tècnics sobre l'estat dels tres edificis de Residencial Palau.

Després d'una setmana de vacances forçades, els alumnes tornen a les aules dilluns 17 d'octubre. El director Claudio Pérez recorda que "el dia de la reobertura decidim lliurar unes notes simbòliques: una matrícula d'honor als mestres i al conserge i un suspens a totes les institucions". Per la seva banda, l'AMPA prepara per divendres 21 un acte de reconeixement als professors, en forma de placa, per agrair-los la seva decisió a l'hora d'evacuar l'escola, i fer-ho ràpid, tot i no comptar amb el suport de cap membre o cos de seguretat.

Aquella setmana, pares, mestres i alumnes escriuen a les pàgines dels diaris el seu testimoni personal. Francisco Hernández Gómez, veí de Torres Jordi i amb dues nenes a l'escola, signa un article titulat "El testimonio de un padre" (Diari de Tarragona, 19 d'octubre de 1994, pàgina 16), on explica com és una de les primeres persones que corre cap a l'escola per advertir del perill

d'inundació. Els alumnes Miguel Ángel Díaz i Jennifer Dios, a la mateixa pàgina del rotatiu, descriuen com l'aigua els arribava més amunt de la cintura. I la mestra Alicia Serrano Vidal a través de "¿Por qué no se acordaron de nosotros?" (Diari de Tarragona, 19 d'octubre de 1994, pàgina 16) es queixa de l'absència dels cossos de seguretat en el moment de l'evacuació.

En vint anys no s'ha modificat l'edifici de l'escola, però ha crescut amb la llar d'infants i ha millorat amb les instal·lacions interiors i exteriors. També el seu entorn ha canviat radicalment. L'entrada principal al centre educatiu ara es troba davant la plaça de la Farinera, urbanitzada l'any 1998 en els terrenys que havien estat un autèntic fangar el dia del desbordament del riu. Dues dècades després, l'escola encara té ben present l'ensurt i el recorda conservant i mostrant un petit butlletí redactat per alumnes i mestres que van viure la riuada.

1 2
3 4

- 1 Veïns de Residencial Palau rescaten els nens de l'escola. Txema Morera
- 2 L'escola i el seu recinte exterior, des de la perspectiva del Serrallo. Jordi Mallol
- 3 L'aigua inunda el vestíbul de l'escola del Serrallo. M. Àngels Menchón
- 4 Un cotxe entre dos arbres al pati exterior del col·legi. M. Àngels Menchón

1
2 | 3

- 1 Aspecte general del pati de l'escola del Serrallo, el matí del 10 d'octubre de 1994. M. Àngels Menchón
- 2 Al costat de l'escola, el 1994 s'estava construint el pavelló poliesportiu del Serrallo. AV Residencial Palau
- 3 El pati de l'escola i, al fons, un descampat de Residencial Palau, vist del pis superior del centre educatiu. M. Àngels Menchón

02

La riuada a
Residencial Palau

La riuada a
Residencial Palau

Jacinta Carrasco és molt coneguda a Residencial Palau. Des del 1987 i fins a principis del 2014 ha portat el súper del barri, la botiga de queviures ‘de tota la vida’. A la Jacinta sempre se la podia veure despatxant darrere el taulell o cobrant a la caixa, però aquell dilluns no hi és: ha marxat uns dies de vacances a fer un viatge de creuer amb altres comerciants de Tarragona i ha deixat el súper en mans de la seva germana, Chari.

La Chari Carrasco viu a Torreforta i travessa el pont del Francolí a les vuit del matí per anar a obrir la botiga. “El riu baixa normal, com sempre”, assegura. A quarts de deu entra al súper una clienta habitual, Mari Luz Matos. De cop escolten un soroll molt fort –“no havia sentit mai res igual”– i al cap de pocs minuts comença a entrar aigua a dojo a l'establiment. Estan elles dues soles dins i amb la sorpresa i l'atabalament no poden baixar del tot la persiana i evitar la inundació de tot el local. La caixa i molts productes de les prestatgeries acaben surant a més de mig metre d'alçada. L'aigua els arriba a la cintura i, enmig d'un atac d'ansietat, s'enfilen al taulell on es despatxa la carn i els productes de xarcuteria. Truquen als bombers i la policia, abans de quedar-se sense telèfon.

El súper es troba en un dels tres edificis de Residencial Palau aixecats el 1994 (ara n'hi ha quatre), el més pròxim a la cruïlla del carrer de Torres Jordi amb el passeig de la Independència. L'aigua “de color marró xocolata” que els entra a la botiga amb virulència és la que arriba després d'haver saltat el mur que separa el riu del barri. La Chari i la Mari Luz reviuem emocionades l'ensurt d'aquell dia i l'estona llarga que es van quedar tancades a la botiga, amb la persiana abaixada, i esperant que l'aigua anés baixant. Les dues dones recorden les veus d'alguns veïns que, des del carrer, anaven cridant: “Hem de marxar, hem de marxar...”. Cap al migdia i amb l'aigua per la cintura, la Maria Luz surt de la botiga per anar a buscar la filla i el marit, i encara té temps de salvar el seu cotxe del pàrquing

inundat. Més tard, i comprovat l'estat desolador i irreparable dels frigorífics i les prestatgeries, la Chari tanca el súper i surt del barri.

Venedora i clienta, curiosament, no han tornat a parlar mai fins ara d'aquell 10 d'octubre de 1994. L'endemà de la riuada, quan la Chari torna al súper, “el panorama és dantesco, una veritable catàstrofe”. Amb l'ajut de veïns i familiars comença la neteja, que ha d'aturar perquè la policia i els bombers volen assegurar el bon estat dels edificis. Dimecres, al cap de 48 hores, la Chari es dedica a llençar tot el menjar que tenia a la botiga i també els congelats per falta de llum. Els danys són abundants a les càmeres frigorífiques. Aquell dissabte, després de moltes hores de feina i de la col·laboració dels clients, el súper torna a obrir les portes.

La carnisseria i xarcuteria de Gervasio Mogio també pateix danys importants. El local s'inunda completament i davant seu es produeix un gran esvoranc a causa de l'enfonsament d'una part del sostre de l'aparcament soterrani. Mogio, president de l'associació de veïns, es troba repartint gènere amb una furgoneta quan l'avisen de la riuada. Quan arriba a peu al barri, després de deixar el vehicle a l'alçada de la benzinera, el panorama ja és desolador: veïns i mestres traient els alumnes de l'escola amb l'aigua fins a la cintura, el pàrquing completament negat i contenidors de la brossa, cotxes i motos surant pels carrers. L'aigua salta desbocada per damunt del mur que separa el riu del passeig de la Independència. Tots els carrers són un riu. Enmig de la confusió dels primers moments, avisa les autoritats per reclamar ajut urgent i baixa a l'aparcament per comprovar que no s'hi ha quedat dins cap persona. Mogio perd dos vehicles, un a causa de l'aigua i un altre pels danys que provoca l'esvoranc. A la botiga, els danys són molt importants.

Al cap d'un parell d'hores, quan deixa de saltar aigua per damunt del mur que separa el barri del llit del riu, comença una àmplia operació de molts veïns per treure els vehicles de l'interior de l'aparcament.

La majoria, però, quedaran completament inservibles. Lluís Palau és un dels veïns que intenta salvar els cotxes del pàrquing. Recorda un “espectacle dantesc” quan hi entra per primera vegada i hi veu els vehicles surant. Després d’haver col·laborat en l’evacuació dels nens de l’escola, Palau és un dels que intenta amb un sistema de cordes enganxades a altres cotxes treure’n els que són a dins a través de la rampa que té la sortida al passeig de la Independència.

A la mateixa hora, davant de l’accés principal a l’aparcament, a l’altra banda del carrer, Luis Martínez i el seu pare Antonio, propietaris de l’empresa Grúas Tarragona, treuen de la nau cinc camions que intenten salvar portant-los fins a més enllà de la Tabacalera. Hi ha molta aigua acumulada a la cruïlla de Torres Jordi i passeig de la Independència perquè ha rebentat el clavegueram. El riu s’ha desbordat fa tres hores i ha entrat a la nau amb una força inusitada, provocant un gran forat a la paret. Al pare i al fill els agafa de sorpresa i es refugien dalt d’un camió després de lligar amb cordes un cotxe i una moto. Les destrosses són abundoses en motors, rodes, bidons d’oli, material per a camions i eines de reparació. L’aigua arriba als dos metres d’alçada en alguna zona de la nau, que té forma triangular. El germà de Luis, Ricardo, arriba a Tarragona al migdia quan el taller ja presenta un estat desolador. De fet, no podran entrar-hi fins al cap de tres dies, un cop es confirma la seguretat de les instal·lacions. La família Martínez, fundadora de Grúas Tarragona el 1964, necessitarà dos mesos per netejar, llogar la nau buida del costat i tancar el gran forat amb reixes metàl·liques abans de recuperar la normalitat. Calculen uns danys de 63 milions de pessetes i al cap d’un any deixen la ubicació al costat del riu i marxen a la Canonja.

Una situació similar a l’esvoranc de la paret de Grúas Tarragona es viu simultàniament al sostre del pàrquing de Torres Jordi, davant el local de l’associació de veïns. Maria Dolores Atalaya, que viu

dues plantes per damunt de la xarcuteria de Mogio, de seguida veu el forat i truca alarmada al seu marit Joan Antoni Ballester a la feina quan veu des del balcó de casa que alguns adults porten agafats nens de l’escola a la recerca d’un lloc segur. Ballester, vocal de l’associació de veïns, treballa a la Canonja i torna ràpidament cap a casa. A aquelles hores, Residencial Palau ja està aïllat. Pel ‘pont vell’ de Ramón y Cajal no passen els cotxes perquè l’aigua del riu arriba a la calçada; el passeig de la Independència està inundat a partir de la Tabacalera; i la Guàrdia Urbana prohibeix el pas dels vehicles des de la benzinera del carrer Reial i des de la Casa del Mar, al carrer de Francesc Bastos. Ballester, a peu i amb moltes dificultats, arriba al seu edifici de Xavier Montsalvatge 7, que s’ha quedat sense llum i amb els ascensors avariats, com la resta de blocs. Al vestíbul de l’escala encara avui, vint anys després, s’observa la marca de l’alçada de l’aigua.

Al mateix edifici viu Rosalia Juancomartí, que aquell matí ha anat al gimnàs amb un grup d’amigues. Mentre hi fan la classe, les avisen del desbordament i tornen corrent cap al barri. Com molts altres veïns que han sortit de casa a primera hora, quan arriben a l’alçada de la benzinera del carrer Reial es troben amb la policia local que ja ha tallat els accessos a Residencial Palau i al Serrallo. Arribar als seus blocs suposa travessar trams amb l’aigua per damunt dels genolls. Després del primer ensurt i de la reubicació en casa de familiars, Juancomartí recorda que vindran tres o quatre dies més d’angoixa i d’espera fins a conèixer l’estat de seguretat dels tres blocs.

Paco Villares encara trigarà més dies a tornar al barri. Aquell dilluns la dona l’avis a mig matí mentre era a la feina. Va cap a casa a buscar la família (els nens són al col·legi) i al migdia marxen evacuats a la Ciutat de Repòs i Vacances amb autobusos municipals. Villares recorda el “bon tracte” rebut per

part del personal de la Residencial. Allà han anat a parar uns dos-cents veïns molt amoïnats i que, a més, necessiten tornar a casa a buscar roba i documentació. Les famílies dormiran majoritàriament en hotels de la Pineda i dinaran i soparan a la Residencial, lloc on reben les explicacions del delegat del Govern, Josep Maldonado. Amb ell, els afectats són especialment crítics pel que consideren “una falta d’avís previ” a la riuada per part dels responsables de Protecció Civil.

El delegat de la Generalitat, en canvi, considera que es va donar “una resposta ràpida i eficient” a les conseqüències sobtades de la crescuda del riu. Maldonado –que forma aquell matí un gabinet de crisi amb Protecció Civil, Bombers i ajuntaments, i després dedicarà una part de la jornada a comprovar des de l'helicòpter l'estat de les zones afectades–, avala la decisió d'evacuar els dos barris de la Part Baixa de Tarragona. Afirmar que es va témer que els murs que separen el Francolí de les àrees habitades no aguantessin la força de l'aigua.

Villares i la seva família són alguns dels protagonistes de l'operació per evacuar el barri sencer de Residencial Palau que es posa en marxa abans de l'hora de dinar. El primer tinent d'alcalde, Àngel Fernández, pren la decisió –“la més difícil de la meua etapa de gestió política”, assegura– perquè aquell dilluns assumeix les funcions de l'alcaldia per absència de Joan Miquel Nadal. Es mobilitzen tots els agents de la Guàrdia Urbana, voluntaris de Protecció Civil i efectius de l'Empresa Municipal de Transports i la Brigada Municipal. Fernández decideix l'evacuació quan, acompanyat del cap de la policia local i d'un enginyer industrial, comprova la força del riu desbordat des del pont de Ramón y Cajal i escolten un soroll molt fort que fa témer el trencament dels murs. Per fer més ràpida l'evacuació s'improvisa un altaveu en un vehicle mentre voluntaris de Creu Roja van casa per casa a ajudar les persones grans o malaltes.

L'alcalde Nadal, que havia acompanyat la seva filla a Alemanya per un tema d'estudis, torna a Tarragona en cotxe quan Fernández l'informa de la situació. “Un viatge infernal” que acaba la matinada de dimarts 11 quan arriba a la ciutat i va directament al pont vell a comprovar l'estat del riu i dels barris afectats. “No puc posar un sol però a l'actuació de tots els serveis tècnics municipals, treballadors de l'administració, Guàrdia Urbana, Brigada i serveis de neteja. En les primeres 48 hores, l'Ajuntament va haver d'assumir la responsabilitat dels danys i l'atenció als veïns”, afirma l'exalcalde vint anys després. “La decisió d'evacuar Residencial Palau i Serrallo va ser correcta”, afegeix.

De tots els evacuats, molts opten per anar a passar la nit a cases de familiars. És el cas de Lluïsa Beltran que llavors tenia el pis en una cinquena planta que mirava el riu i dos cotxes a l'aparcament soterrani, dels quals només en pot salvar un. A ella també li sorprèn el desbordament del riu, tot i que a primera hora del matí ha vist que la riera de Cambrils baixava molt plena. Recorda “la por i l'angoixa” dels dies posteriors pel risc d'enfonsament de l'edifici.

La sortida precipitada cap als pisos de familiars o cap a la Ciutat Residencial obliga els veïns a tornar a casa seva al cap d'unes hores per recollir roba i documentació. Tots ho fan acompanyats d'agents de la Guàrdia Urbana i en poc temps. Disposen només d'uns minuts per recollir les coses més essencials per passar fora de casa unes hores o uns dies. Els tres blocs estan acordonats i la policia patrulla per evitar possibles robatoris i vigila que no hi entri ningú que no estigui acreditat com a propietari. És la imatge de la desolació, el silenci i la buidor. El retorn esglaonat als pisos al llarg dels dies següents suposarà la recuperació lenta d'un barri sacsejat per un malson que molts encara no han oblidat.

1	2
3	4

- 1 Cruïlla del passeig de la Independència i el carrer de Torres Jordi. AV Residencial Palau
- 2 El carrer de Torres Jordi i les instal·lacions de la sofrera Pallarès. Txema Morera
- 3 Cotxes aparcats en bateria al passeig de la Independència. AV Residencial Palau
- 4 L'aigua desbocada salta el mur en direcció a Torres Jordi i l'escola. AV Residencial Palau

1 2
3 4

- 1 Esvoranc provocat per la riuada a Torres Jordi. AV Residencial Palau
- 2 El mur del riu, a la alçada de Torres Jordi, des de les vies del tren. Port de Tarragona
- 3 Tot tipus de material s'amuntega a l'interior de la nau de Grúas Tarragona. Luis i Ricardo Martínez
- 4 Interior de la nau de Grúas Tarragona, situada al costat del riu. Luis i Ricardo Martínez

1 2
3 4

- 1 Aspecte del pont de les vies del tren de la línia de Madrid. Port de Tarragona
- 2 Aspecte de l'esvoranc a Torres Jordi. Txema Morera
- 3 Un grup de veïns intenta treure cotxes de l'interior del pàrquing soterrani. Txema Morera
- 4 Veïns de Residencial Palau i el Serrallo són atesos a la Ciutat de Repòs i Vacances. Txema Morera

El riu al seu pas pel pont de l'avinguda de Roma. Àngel Rifà

Els edificis de Torres Jordi, vistos des del pont del carrer de Ramón i Cajal. Àngel Rifà

03

La riuada
al Serrallo

La riuada
al Serrallo

La càmera de vídeo forma part de la vida quotidiana de la Francesca Lozano. És mare des de fa 9 mesos i cada dia es dedica una estona a filmar el nen. Aquell matí de dilluns són a casa –un quart pis del carrer d'en Callau 2, al Serrallo– amb la sogra i una veïna. Quan algú les alerta del desbordament del riu, la Francesca posa en marxa la càmera i comença a gravar des de la porta d'accés a la terrassa amb vistes al Francolí, Residencial Palau i les vies del tren. De seguida avisen el seu marit, el periodista Josep Papió, que li diu –instint professional– que no deixi de gravar.

Vint anys després, la Francesca rememora els fets: “Des de la distància, quan estic gravant la riuada no penso en un perill, no tinc por”. La situació, però, es complica i al cap d'unes hores, uns vehicles de Protecció Civil i Creu Roja amb altaveus passen pels carrers del barri demanant l'evacuació dels veïns. Ella prepara una bossa gran amb quatre coses, agafa el nadó, els sogres i una veïna gran i surt per les vies del tren cap a la zona dels tinglados, on el Pep els recull per anar a casa d'uns familiars: “Recordo sobretot la gent gran espantada marxant del barri i l'endemà trobar-me amb el cotxe aparcat al carrer de Lepant ple d'aigua i fang”.

El pare del Pep i sogre de la Francesca, Josep Papió, l'Hospitalero, recorda d'aquell dia especialment la destrossa que l'aigua va provocar en la botiga que tenien vora mar. Un espai que servia per guardar les xarxes i altres eines de pesca i que va quedar tot ple de fang. L'altre fill de l'Hospitalero, el Xavier, havia sortit a la pesca de la gamba, però quan els avisen per l'emissora de la barca del desbordament del riu giren cua i tornen a port. Ell, voluntari de la Creu Roja, encara tindrà temps de canviar-se de roba i ajudar persones grans a sortir de casa i marxar del barri.

No tots, però, volen marxar. El Francesc Pedrol, Ros de la Guita, és un dels que es resisteix a deixar el Serrallo, tot i que ho acabarà fent per la insistència de la família. Pedrol no vol abandonar la casa

de planta baixa i pis per por als lladres. La seva filla, Carme, salva el cotxe perquè quan veu des del balcó del primer pis del número 61 del carrer de Sant Pere que l'aigua entra als baixos dels edificis se l'emporta a la placeta de Sant Magí, coneguda popularment com el pes –el punt més alt del barri–. Són les deu del matí i marxa ràpid cap al carrer d'en Callau perquè sent de fons un soroll que la impressiona molt. És el rum-rum de l'aigua del riu, ja desbordat. “Aigua marró, que baixa a gran velocitat i plena de branques i canyes”, rememora. En qualitat de presidenta de l'associació de veïns, Pedrol s'apropa primer al riu, després a vora mar –on també s'inunden els baixos comercials– i confirma que ningú no ha pres mal.

Al carrer d'Espinach viu la Lourdes Tules, que a primera hora ha portat la seva neboda Fanny al col·legi del Serrallo. De tornada a casa sent els crits d'alerta de veïns, truca la seva germana i totes dues amb aigua fins als genolls s'adrecen cap a l'escola, tot i que no hi podran arribar. Des de les vies del tren, amb “sensació de por i impotència”, veuran com rescaten els nens en direcció Torres Jordi.

Al forn i cafeteria del carrer d'Espinach treballa la Paqui Donato. Al local arriba l'aigua procedent dels dos extrems del barri. Les seves germanes, Carmen i Rita, s'encarreguen de cuidar de la mare a la casa de la família del carrer de Salou, 8. Des de la finestra de la cuina veuen, espantades, com l'aigua salta per damunt del mur del riu. Superat el pitjor moment, les quatre dones seran evacuades a la Residencial.

Molt a prop, l'Hermínia Pijuan, resident en una planta baixa del carrer de Lepant, surt a la cantonada del carrer de Gravina, quan algú crida que el riu s'ha sortit de mare. Encara hi és a temps de veure “una onada que salta el mur com un tsunami” i inunda l'accés al barri per la rotonda d'entrada al Port. Després, l'aigua es cola per la porta de la seva escala i li farà malbé alguns mobles. Ella també marxa del barri al migdia i va a dinar al

carrer Reial, entre altres veïns, amb Conxa Aguiló, una serrallenca que treballa allà i que no s'ha assabentat de la riuada. Un cas que revela que els efectes del desbordament del riu no van passar dels dos barris afectats.

El veí de l'Hermínia del primer pis, Marianet Vizcarro, pescador jubilat de l'arrossegament, serà un dels que decideix quedar-se al Serrallo, malgrat el risc que anuncien les autoritats. Al mateix carrer de Lepant viuen els pares de Josep Tules, Pitu Mosquits. Ell és dels que ha sortit al matí a la mar i torna quan els avisen del desbordament del riu. Quan hi arriba, comprova que l'aigua ha entrat a la planta baixa del pis familiar i ha fet malbé alguns mobles. A la Neus Teixidó, una altra veïna del carrer de Lepant, la riuada l'agafa estudiant al Centre de Formació d'Adults i quan torna cap al Serrallo ja no hi pot accedir. Tornarà l'endemà per comprovar que tot és ple de fang i que ella no ha tingut cap desperfecte a casa. En canvi, la seva mare, Mercè Abad, sí que corre un cert risc. Aquell dilluns està fent de remalladora a l'edifici que toca el mur del riu quan un gran soroll l'espanta a ella i a les altres companyes i les obliga a marxar corrents.

La situació d'alarma es repeteix en tota aquesta àrea del Serrallo, especialment als baixos dels carrers de Lepant i Salou, els més propers al llit del riu. També al carrer de Sant Joan, on hi ha el local de bombones de butà de Mariano Casanovas, que recorda com "l'aigua va entrar sobtadament i les bombones van començar a surar". Malgrat l'ensurt, el repartidor de butà pot salvar el camió i les bombones i aquella nit dormirà al seu llit de la plaça de Sant Magí.

Un altre ensurt se l'emporten de manera sobtada els treballadors d'Efectos Navales Ortiz, empresa del serrallenc Manuel Ortiz, situada al carrer de Sant Andreu, a tocar de les vies del tren. L'aigua fa malbé material electrònic, però la resta el poden salvar perquè està guardat en prestatgeries altes o bé el treuen ràpidament del

terra. L'endemà poden obrir la botiga, tot i que tindran feina per netejar-la.

A la banda del barri que mira cap al Moll de Costa també es deixen notar els efectes de la riuada perquè l'aigua baixa en gran quantitat i s'acumula ràpidament i per sorpresa al pont de la Petxina –amb cotxes arrossegats i encastats contra la pilastra central–, a la zona de l'antic edifici del Nàutic i als baixos dels carrers de Trafalgar, Gravina i Sant Pere.

El comerciant Jordi Cucurull aquell dilluns està de celebració. Ha preparat unes copes de cava i unes galetes per a les clientes perquè estrena la nova botiga de queviures al número 10 del carrer de Sant Pere. Ha deixat un altre local del mateix carrer i vol començar la setmana estrenant la botiga amb un detall per a les dones que s'hi acostin. Just quan comencen els brindis, l'aigua hi arriba per sorpresa. Les clientes de Can Jordi marxen espantades cap a casa, el botiguer desplaça el seu cotxe fins a la placeta de Sant Magí, desconnecta els aparells de l'establiment i tanca la botiga acabada d'inaugurar. L'endemà es trobarà amb un bon fangar i el senyal que ha deixat l'aigua de gairebé un metre d'alçada.

A l'inici del carrer de Trafalgar hi ha Congelats Peix Mar. El seu propietari és José Luis Martín i aquell matí a primera hora ja rep l'avís d'un proveïdor que ve de Cambrils, preocupat per la força de l'aigua a la riera. Al cap d'una estona, viurà in situ els efectes del desbordament del Francolí. "L'edifici del Nàutic estava tancat i s'havia construït una paret de formigó al davant per evitar-hi destrosses. Aquest mur va fer un efecte rebot i això va portar l'aigua cap als locals comercials i botigues de vora mar", explica Martín. La força de l'aigua és tan gran i inesperada que ell i els dos treballadors s'han de pujar a una taula del local mentre observen com suren els frigorífics amb tota la mercaderia dins.

Al cap d'unes hores, començaran una operació de neteja que es perllongarà durant tres dies.

Al costat de Peix Mar, la botiga de roba Rioné també veu com la força de l'aigua que entra al barri provoca desperfectes a la via pública. El local de Joan Rioné no pateix cap estrall perquè no es troba a nivell de la vorera i el salven tres esglaons. Els documents gràfics recollits, però, indiquen com l'aigua i el fang es van acumular a tots els baixos (establiments comercials o botigues que feien de magatzem) dels tres carrers que van a parar al pont de la Petxina.

Al número 28 del carrer de Gravina, Encarnació Llambrich és de les que comprovarà al cap d'unes hores com la botiga de la planta baixa, que serveix per fer de rebost i guardar estris de pesca i altres eines, queda absolutament enfangada. Des del primer pis del mateix edifici on viu no s'ha adonat del desbordament fins que l'avisen al migdia que cal evacuar el barri per risc d'inundació. L'Encarnació recorda el moment de tornar a casa al vespre, acompanyada d'un policia, per recollir roba i documentació i, hores abans, anar a agafar l'autobús de davant de La Puda per sortir del Serrallo.

L'edifici de La Puda és, precisament, el que gairebé no nota els efectes de la riuada, per la seva situació i orientació. Des del riu, l'aigua que ha saltat el mur arriba a les escales de l'església de Sant Pere, i des del Nàutic, l'aigua s'endinsa fins bona part del carrer de Trafalgar i inunda les fileres de botigues dels pescadors situades al costat de la fàbrica de gel. Alguns pescadors, com el Fermí Masdéu, encara reté la imatge d'arts de pesca i xarxes arrossegades a la mar en una barreja de colors blau i marró. Aquell dilluns algunes barques de l'arrossegament s'han quedat a port per mal temps i les altres que han sortit a treballar tornen al migdia, quan reben l'avís de desbordament del Francolí.

L'ordre d'evacuació es dona cap a quarts de dues del migdia. Carme Pedrol, presidenta de l'associació de veïns del Serrallo, recorda quan hi torna a peu a la tarda "la sensació de buidor, de barri fantasma". No tothom, però, ha abandonat casa seva. Al vespre, la policia patrulla pels carrers per evitar robatoris. Joan Lluís Mallol, que ha anat a buscar la mare que viu a la plaça del Bisbe Bonet, també rememora "els carrers buits i el silenci".

L'endemà, quan tornen al Serrallo la Carme Pedrol, el Joan Lluís Mallol i tots els veïns que han passat la nit a casa de familiars o en hotels, es troben un barri brut però que recupera ràpidament la normalitat fins al punt que les barques surten a feinejar. Comença una operació neteja –amb mànegues a pressió i estris de tota mena– de plantes baixes, locals comercials i carrers que es perllongarà uns quants dies. Algunes famílies, com la de Pedrol, perden els mobles i electrodomèstics de la planta baixa i que els troben plens de fang. Els negocis comercials també pateixen pèrdues molt considerables.

De manera simultània a la neteja comença el recompte dels danys ocasionats. En aquest àmbit tindrà un paper important Ricard Roig, responsable d'una oficina d'assegurances al mateix Serrallo, que actuarà amb celeritat per facilitar la documentació dels seus clients i perquè el Consorci de Compensació d'Assegurances –depenent del Ministeri d'Hisenda– avaluï els desperfectes i pagui amb rapidesa. L'endemà de la riuada, un pèrit del Consorci ja és al barri. Al cap de dues dècades en fa una valoració positiva: "Es va cobrar més aviat del que és habitual. Els primers pagaments es van realitzar al cap d'un mes", afirma. Roig és l'impulsor i responsable de la pàgina de Facebook 'Filmoteca del Serrallo'.

TESTIMONIS DEL 1930 I EL 1994

La riuada del 10 d'octubre de 1994 arriba al cap de 64 anys d'una altra riuada del Francolí que va deixar un balanç molt més tràgic: una dotzena de morts, enormes destrosses al Serrallo i a les zones d'horts i barraques que hi havia a l'altra banda de les vies del tren i desperfectes a la fàbrica de tabacs en construcció. Francesc Pedrol, Manuel Ortiz, Herminia Pijuan, Marianet Vizcarro i Encarnació Llambrich són cinc serrallencs i serrallenques que van ser testimonis de les dues riudes del segle XX. En aquest apartat, recollim els seus records de la riuada del 18 d'octubre de 1930.

Francesc Pedrol (1920) tenia deu anys i dormia amb els germans més petits en la botiga de la casa familiar del carrer de Gravina. Era una nit de dissabte quan el riu es va desbordar cap a quarts de dotze. El van despertar els pares perquè l'aigua hi havia entrat sobtadament i havia aixecat els matalassos del terra. El van pujar al primer pis i des d'allà va veure com l'aigua arribava al metre d'alçada enmig de la foscor. Al balconet de la casa tenien lligada una barqueta per por que pugés encara més l'aigua. Pedrol, el Ros de la Guita, recorda els carrers sense asfaltar i foscos, només il·luminats en part per un tren que es va aturar a la via per projectar llum al barri.

Aquest pescador vinculat tota la vida al Serrallo també rememora que les barques que estaven amarrades a terra, al costat de les cases i de les botigues vora mar, no van partir danys. Les vies del tren van fer de protecció a la part central del Serrallo –la plaça de Sant Magí va quedar molt poc afectada– i tota l'aigua hi va entrar pels extrems. Així s'entén la destrucció del bar Buenos Aires i de bona part del Nàutic. El Rec Major, que anava pel traçat actual del carrer de Jaume I, també es va desbordar, fet que explica els abundants danys i les víctimes ocasionades a la zona de barraques

i horts que ara ocupen les instal·lacions esportives del Serrallo i la plaça de la Farinera, a Torres Jordi.

Marianet Vizcarro (1923) era una nen de set anys de família pescadora que vivia a vora mar: concretament, al número 25 del carrer de Trafalgar, als baixos de l'edifici, en una botiga al costat de les barques. Un piset amb tres habitacions, una de les quals estava destinada a guardar tots els estris de pesca. Aquella nit el Marianet dormia quan va entrar l'aigua, els pares el van embolicar amb una flassada i tots van pujar al pis de dalt. La botiga va quedar tota plena de fang, però el pescador remarca que va patir menys destrosses que altres baixos de l'entorn perquè no tenien una segona porta d'entrada pel darrere, el carrer de Gravina.

Manuel Ortiz (1923) era un altre nen de set anys quan es va produir la riuada de Sant Lluç. Dormia a casa dels pares, el primer pis de l'edifici del carrer de Sant Pere que feia cantonada amb la plaça de Sant Magí, quan es va desbordar el Francolí. A sota encara estava obert a mitjanit el Cafè Ventura, del seu avi Ventura Miró Boada, i en tractar-se de la zona més alta del barri, molts veïns hi van acudir, espantats per la crescuda de l'aigua.

El Cafè Ventura era un dels tres locals de trobada al Serrallo. Els altres dos eren el Cafè El Cascaró, de Joan Llombart, situat a la mateixa plaça, i el Cafè La Puda, on ara hi ha el restaurant del mateix nom. Els efectes al local de l'avi de Manuel Ortiz van ser escassos (només la brutícia del fang) perquè l'aigua acumulada no hi va passar dels 20 centímetres. En canvi les destrosses van ser abundants en totes les plantes baixes, que llavors s'utilitzaven com a habitatge. Ortiz recorda “mobles surant pels carrers i animals ofegats per l'aigua” i explica que als antics Astilleros Tarragona van desaparèixer caixes amb motors a dins.

A la zona d'accés pel pont de la Petxina, la riuada va provocar danys a l'edifici del Nàutic i es va emportar el bar Buenos Aires,

situat on després es va instal·lar durant molts anys la botiga de roba de Joan Rioné. La mestressa del bar, Remei, es va llençar pel balcó i va acabar perdent una cama, segons Ortiz. També recorda que efectius de l'Exèrcit van participar els dies següents en les tasques de neteja i reparació al barri. Les autoritats de l'època van assegurar que el Serrallo no havia desaparegut sota les aigües del Francolí per l'efecte de barrera protectora de les vies del tren.

Encarnació Llambrich (1917) era una noia de tretze anys que vivia en un segon pis del carrer d'Espinach 28. La família va anar al Cafè Ventura i van pujar al pis on vivien els pares de Manuel Ortiz. "Abans, al barri, ens coneixíem tots", rememora. "Els nens ens vam quedar al balcó veient com pujava l'aigua i arrossegava animals". L'Encarnació explica que llavors era força habitual que el riu baixés amb molta aigua els mesos de setembre i octubre. "El jovent ens hi enfilàvem al pont del tren de València per veure baixar l'aigua", diu.

Hermínia Pijuan (1923) també vivia al carrer d'Espinach, en el primer pis del número 7, i recorda, com l'Encarnació, quedar-se mirant des del balcó com l'aigua anava arrossegant tota mena de materials. Pijuan deixa constància que la riuada va provocar diverses morts: un guàrdia civil a la zona portuària, una mare i els seus dos fills petits en una barraca a l'altra banda del tren i un matrimoni que s'havia fet una casa amb hort a la mateixa zona i hi van morir ofegats mentre dormien. Records de les víctimes que confirmen els altres protagonistes d'aquest capítol.

Els cinc testimonis no tenen cap dubte en afirmar que la riuada de 1930 va ser molt més gran i amb efectes molt més devastadors que la de 1994. Els més de 60 anys transcorreguts, els canvis socials i de condicions de vida i les millores urbanístiques produïdes al Serrallo i a l'entorn del Francolí són factors que expliquen les diferents conseqüències que van provocar les dues riudes.

1
2

- 1 Cotxes amuntegats al carrer de Sant Pere. Carme Pedrol
- 2 Vehícles completament negats per l'aigua. Carme Pedrol

1 2
3 4

- 1 L'aigua del riu salta pel mur. Carme Pedrol
- 2 Moment de pluja intensa a la rotonda d'accés al Serrallo. Carme Pedrol
- 3 Netejant la planta baixa de la casa, al carrer de Sant Pere. Carme Pedrol
- 4 Tres vehicles amuntegats al carrer d'Espinach. Jordi Mallol

1 2
3 4

- 1 Un cotxe encastat contra l'antic edifici del Club Nàutic. Jordi Mallo
- 2 L'aigua procedent del riu envolta el monument al pescador. Jordi Mallo
- 3 Vista del moll de Pescadors i les antigues drassanes. Jordi Mallo
- 4 L'aigua arriba fins a les barques i les botigues dels pescadors. Jordi Mallo

1 2
3

- 1 Diversos vehicles negats als carrers de l'interior del Serrallo. Jordi Mallol
- 2 Cotxes afectats per la riuada davant l'església del Serrallo. Jordi Mallol
- 3 Un autobús intenta travessar el tram de carrer vora mar. Jordi Mallol

1
2
3

- 1 L'aigua desbordada arriba a l'església de Sant Pere. Jordi Mallol
- 2 Una excavadora neteja les destrosses al pont de la Petxina. Txema Morera
- 3 Neteja del pont de la Petxina, l'endemà de la riuada. Txema Morera

Les botigues del carrer de Salou, molt afectades pel fang. Txema Morera

1 2
3 4

- 1 El pont de la Petxina amb les cases del Serrallo al fons. Txema Morera
- 2 El carrer de Trafalgar, ple de fang. Txema Morera
- 3 Neteja d'un comerç al carrer de Trafalgar. Txema Morera
- 4 Veïns treuen aigua plena de fang de l'interior de les plantes baixes. Txema Morera

1 2
3 4

- 1 Desolació i destrosses al carrer de Salou. Txema Morera
- 2 Planta baixa del Serrallo, molt afectada per l'aigua. Txema Morera
- 3 Una perruqueria del Serrallo destrossada per la riuada. Txema Morera
- 4 Escombres i mànegues per treure aigua de l'interior de les plantes baixes. Txema Morera

04

La riuada
al Port

La riuada
al Port

El caporal de la Policia Portuària, José Antonio Luaces, fa cada matí a primera hora una ronda per recollir la informació i documentació de l'activitat dels diferents molls. Aquell dilluns tot funciona amb normalitat i no s'observa cap incidència. No s'ha rebut cap avís previ de possible riuada al Francolí.

De tornada a l'oficina de la policia, al Moll de Costa al costat del Refugi 1, els agents són informats del desbordament del riu. Una primera dotació va cap al Serrallo i ja es troba amb l'aigua que baixa fort pel pont de la Petxina, fet que obliga a tallar amb tanques l'accés al carrer de Trafalgar.

De manera paral·lela, l'enginyer de canals, camins i ports de l'Autoritat Portuària, Llorenç Amat, rep l'avís de la riuada mentre es troba al seu despatx. Li sorprèn la notícia, perquè el dia anterior, diumenge, recorda haver vist el riu sec quan ha passat amb el seu vehicle pel pont vell. Unes hores després, a quarts d'onze del matí de dilluns, Amat i un altre company marxen, precisament, cap al pont del carrer de Ramón y Cajal. L'aigua arriba a l'alçada del pont. Aquella imatge i el soroll de l'aigua diu que no l'oblidarà mai.

Amat, Luaces i Jesús Sánchez, cap de la Divisió d'Operacions del Port, recorden que el pont de l'Aliada o de Mafusa va ser l'afectació més greu provocada per la riuada. Ho sap molt bé Pedro Cruz, que aleshores treballava al departament de gestió de clients de Mafusa, una de les tres empreses –les altres són Fertasa i Kemira– instal·lades fora dels terrenys portuaris però connectades amb el moll de Castella a través del pont. Mafusa i Fertasa comparteixen el mateix edifici, estan situades al marge dret del riu, a tocar de la corba, en una franja de terreny delimitada per les vies del tren i l'Eix Transversal. És un edifici d'oficines de tres plantes i diversos magatzems al voltant.

Cruz i els seus companys, com Mercè Roig –administrativa de Fertasa–, detecten aquell matí a través de les finestres que el riu

baixa amb molta aigua i arrossegant materials. L'alarma, però, no ve del riu sinó que arriba dels magatzems de la part posterior, els que miren al polígon Francolí i als terrenys de la CAMPSA, que són els primers a inundar-se. En pocs minuts i per sorpresa, es produeix una crescuda del nivell de l'aigua que entra a la primera planta de l'edifici d'oficines i obliga els treballadors a desendollar aparells, aixecar mobles del terra i pujar corrents a les plantes superiors. A les dotze del migdia es trenca el pont davant la mirada atònita dels empleats de les empreses.

Roig treballa a la tercera planta i té una visió espectacular de l'entorn: “No he vist mai el riu com aquell dia”, assegura. “Molts companys van intentar salvar els cotxes dins les naus, però va ser inútil. Aquell dia, casualment, no hi vaig anar amb el meu”, afegeix. Els terrenys que envolten la fàbrica es transformen en poca estona en una gran bassa d'aigua. El que es veu al principi com una anècdota, després esdevé una veritable preocupació.

Són uns minuts de nervis, tensió i incertesa. Amb grans pales de màquines excavadores intenten evacuar el personal de l'empresa, però no és possible perquè el nivell de l'aigua supera el metre i mig d'alçada. N'hi ha tanta, d'aigua, que tots els cotxes aparcats dels treballadors queden negats i ells estan aïllats. Han de passar un parell d'hores fins que els bombers els poden evacuar amb un helicòpter. Pugen al terrat de l'edifici per sortir de l'empresa. Mercè Roig, que continua treballant a Fertasa, recorda com cridaven l'atenció dels serveis de rescat des de les finestres de l'última planta i com es va enfil·lar a l'helicòpter “molt nerviosa, aferrada a un company i amb por”. L'aparell els deixa al pati del parc de bombers i després els porten en autocar a la ciutat. Pedro Cruz comenta que va ser dels últims en marxar i encara se sorprèn que pràcticament ningú a Tarragona fos conscient del que havia passat al tram final del Francolí.

L'endemà, quan tornen a la feina, es troben un paisatge desolador. Restes d'aigua i molt fang acumulat. Als magatzems, les mercaderies agroalimentàries s'han de llençar i a les oficines, mobles i documentació presenten un color marronós. Les feines de neteja s'allargaran força dies, però l'activitat de Mafusa es recupera ràpidament perquè s'ocupen les altres instal·lacions provisionals.

El Departament de Projectes i Obres de l'Autoritat Portuària informará després que els dos pilars centrals del pont de Mafusa no han aguantat l'investida del riu. El pont serà enderrocat definitivament al cap d'uns mesos. A la mateixa zona es trenquen les canonades de gas que donen servei a les factories i cauen dues torres de llum d'alta tensió. Les naus de les dues empreses pateixen una greu inundació per l'entrada d'aigua procedent del polígon Entrevies.

Llorenç Amat situa l'hora punta del desbordament cap a dos quarts d'onze del matí. L'aigua del riu sobresurt a dreta i esquerra abans del pont del ferrocarril i quan arriba a la corba de 90 graus entra als molls de Castella i Reus. L'enginyer veu com les canyes i els troncs s'acumulen en aquesta zona perquè la petita alçada del mur no ha pogut frenar la força de la riuada. Jesús Sánchez recorda que la inundació és tan important que obliga a evacuar en remolcadors els treballadors de les factories instal·lades al moll de Castella i al moll d'Inflamables.

L'activitat del Port queda pràcticament paralitzada aquell dilluns, a excepció del moll de Catalunya (carbó). Els danys són apreciables en diversos punts pròxims a la desembocadura. S'observen afectacions a l'Eix Transversal (trencament de la barana i del paviment) i al dic de tancament de l'esplanada (lliscaments a l'escullera). També es detecta el descalçament de pilastres i torres d'il·luminació, i l'arrossegament de canyes, branques i troncs en

diversos punts arribant a la platja de la Pineda. L'endemà al matí l'activitat portuària es recupera bàsicament als molls d'Inflamables, Aragó i Catalunya, i a la tarda es comença a operar al moll de Castella, tot i que caldran molts dies de feina per netejar les aigües plenes de canyes llargues i altres materials arrossegats pel riu.

Es decideix una reordenació del trànsit per alliberar el pas de camions del Serrallo, el Moll de Costa, carrer de Pere Martell i passeig de la Independència on es fan tasques de neteja. L'Autoritat Portuària s'encarrega de retirar els vehicles que s'amunteguen al pont de la Petxina, recuperar les xarxes que han anat a parar a l'aigua des del moll dels Pescadors i altres actuacions als molls industrials, l'Eix Transversal i el barri del Serrallo per recuperar la normalitat al més aviat possible.

LA GESTIÓ POSTERIOR A LA RIUADA

Al cap de 48 hores de la riuada, el dimecres festiu 12 d'octubre ve a Tarragona el president de l'organisme públic Ports de l'Estat, Luis Fernando Palao. Acompanyat del president de l'Autoritat Portuària, Antoni Pujol, visita les zones afectades per les inundacions. Tres dies més tard, dissabte 15 d'octubre, el secretari d'Estat d'Obres Públiques, José Alberto Zaragoza, avalua in situ els danys ocasionats.

La transcendència dels fets i la petició de l'alcalde Joan Miquel Nadal obliguen a convocar de manera extraordinària el dimarts 18 d'octubre el Consell d'Administració de l'Autoritat Portuària de Tarragona. Una reunió de caràcter monogràfic que compta amb la presència d'una vintena de membres del Consell: president, vicepresident, director tècnic i director de planificació estratègica del Port; representants de l'Administració central i de la Generalitat; els alcaldes de Tarragona i Vila-seca;

els presidents de les cambres de comerç de Tarragona i Reus; els presidents de la patronal Cepta i de la Federació Empresarial de la Indústria Química d'Espanya; responsables de CCOO i d'empreses estibadores i consignatàries; administrador de duanes, gerent de mercaderies de RENFE i un advocat de l'Estat.

Per unanimitat, el Consell d'Administració apel·la les administracions públiques a adoptar amb la màxima celeritat les mesures legals i econòmiques que serveixin per reparar els danys ocasionats per la riuada i aprova obrir una partida pressupostària inicial i incrementable d'un milió de pessetes per ajudar els perjudicats. L'acord arriba després d'un debat intens sobre el grau de responsabilitat del Port. L'alcalde de Tarragona sol·licita destinar 500 milions de pessetes als damnificats (veïns del Serrallo i Residencial Palau i empresaris del polígon Francolí), però el president de l'Autoritat Portuària rebutja la proposta perquè aprovar-la seria acceptar una responsabilitat del Port que, assegura, no té. En la mateixa línia, l'advocat de l'Estat i membre del Consell, José Maria Alcoba, argumenta que el Govern central i la Generalitat han d'aprovar les mesures urgents que considerin necessàries i que el Consorci de Compensació d'Assegurances assumirà una part important de les indemnitzacions. Alcoba fa la proposta de destinar una quantitat simbòlica d'un milió de pessetes –sense que això suposi reconèixer cap responsabilitat– que finalment serà aprovada pel Consell d'Administració.

Al cap d'una setmana, dimarts 25 d'octubre, es torna a reunir el màxim òrgan de direcció de l'Autoritat Portuària. El seu president, Antoni Pujol, informa de la reunió celebrada el dia anterior a Madrid entre responsables de l'Estat i la Generalitat que acorda crear una comissió tècnica per avaluar les possibles solucions a la desembocadura del riu.

El Consell d'Administració també debat amb veus discrepants sobre si el traçat del riu ha estat la causa de la gran inundació de les naus del polígon industrial Francolí.

El 27 de febrer de 1995, una setmana després de la presentació de la proposta de solució del Ministeri d'Obres Públiques i de la Generalitat, el president de l'Autoritat Portuària, Antoni Pujol, n'informa els membres del Consell d'Administració. L'element principal de la proposta és la canalització del riu en línia recta fins a la desembocadura a la dàrsena Varador. Això suposa construir un pont entre els molls de Reus i La Rioja per assegurar la continuïtat dels serveis i els accessos terrestres entre els dos molls. També s'explica al consell la previsió de construir un pont mòbil per a camions entre els molls de Lleida i Reus, i la possibilitat de construir un altre pont per al tren, en funció de l'acord definitiu que es produeixi en relació al mapa ferroviari de la ciutat. La reunió no està exempta de discussions, però conclou amb un principi bàsic: el president afirma que l'Autoritat Portuària accepta el projecte aprovat i l'alcalde de Tarragona també dóna el vistiplau a la solució adoptada perquè, afirma, no contradiu la filosofia del Pla general urbanístic de la ciutat.

El tema del Francolí anirà desapareixent progressivament dels consells d'administració de l'Autoritat Portuària perquè passa a ser una qüestió de discussió política i tècnica entre les administracions central i autonòmica. Ara bé, el Port se'n farà càrrec d'un primer dragatge del riu el setembre de 1995 i d'un segon a l'octubre de 1996, ja sota la presidència de Lluís Badia. Aquella tardor s'anuncia la construcció per part de l'Autoritat Portuària del pont mòbil entre els molls de Lleida i Reus, una obra que s'enllestirà en tres anys i que resoldrà l'històric problema del pas de camions pel Serrallo i Residencial Palau. Quan el pont s'inaugura el novembre de 1999, les obres de canalització del riu encara no han començat.

La desembocadura del Francolí i les instal·lacions portuàries. Àngel Rifà

1 2
3 4

- 1 El pont de Mafusa, enfonsat per la força de l'aigua. Àngel Rifà
- 2 Estat en què va quedar el pont de Mafusa. Txema Morera
- 3 L'aigua de color marró a la desembocadura del Francolí. Port de Tarragona
- 4 El pont de l'Eix Transversal, ple de branques i tronc. Port de Tarragona

1	2
3	4

- 1 Terrenys industrials inundats al voltant de la zona portuària. Port de Tarragona
- 2 La força de l'aigua al costat de les instal·lacions portuàries. Port de Tarragona
- 3 La riuada provoca inundacions en les instal·lacions industrials. Port de Tarragona
- 4 Vista general de la desembocadura del Francolí el dia de la riuada. Port de Tarragona

05

La riuada
al Polígon Francolí

La riuada
al Polígon Francolí

Lluís Colet ha anat a treballar aquell matí com cada dia a la seva empresa de carns al polígon Francolí: dues naus de 3.000 metres quadrats situades a la parcel·la 26. A quarts de deu, Colet agafa el cotxe per tornar a casa i, al cap d'uns segons, observa com una onada entra a l'avinguda principal del polígon procedent dels terrenys de l'antiga CAMPSA. L'empresari gira cua i marxa en direcció contrària pensant que l'aigua no afectarà les seves instal·lacions.

En pocs minuts, però, l'aigua desbordada del llit del riu arrossega bidons, guanya força, inunda carrers i naus i s'emporta cotxes contra parets i murs del polígon industrial. La incidència agafa per sorpresa els treballadors de Carns Colet, que miren de tancar ràpidament les portes i es refugien a les oficines, situades a l'altell de les naus. La mateixa acció es repeteix a la resta d'empreses instal·lades a la zona, especialment a les parcel·les amb el número més alt, les situades més a prop del Francolí.

Quan el propietari de l'empresa càrnica torna al polígon, ja no pot arribar amb cotxe fins a la seva nau. El deixa lluny i s'hi apropa caminant amb l'aigua per damunt dels genolls. La botiga de l'empresa, situada a nivell de carrer, presenta un estat desolador. L'aigua fa malbé les càmeres frigorífiques i tots els productes s'han de llençar. La part posterior de la nau, per on entren els camions a descarregar mercaderies, també s'inunda i afecta greument els vehicles particulars de molts treballadors. En canvi, la resta de les instal·lacions se salven de l'aigua, perquè estan aixecades a gairebé un metre d'alçada per facilitar a través dels molls de càrrega la feina dels camions que han de sortir a repartir els productes. Els senyals, encara visibles, indiquen que l'aigua arriba a un nivell de 90 centímetres.

Al costat de Carns Colet, els treballadors de Pneumàtics Sevil també observen atònits l'arribada inesperada d'una gran onada

amb, almenys, un bidó surant. Intenten tancar ràpidament la gran porta corredissa, però es queden a mitges per la força de l'aigua. La nau, d'uns 1.500 metres quadrats destinats a taller i magatzem, està tancada per la part del darrere, fet que provoca un rebot de l'aigua, que arriba a una alçada de 130 centímetres. El propietari, Josep Miquel Sevil –llavors, regidor de l'Ajuntament de Tarragona– intenta accedir a la nau al matí, sense èxit. Ho aconsegueix a la tarda, deixant el cotxe a l'entrada del polígon. La imatge que recorda és la del silenci, “com un desert, carrers buits i tot ple de fang”.

Igual que les càmeres frigorífiques de Colet, les de l'empresa Basora i Robert, dedicada a la distribució d'aviram, també pateixen danys abundants: conills, pollastres, ànecs... i vehicles destrossats. La nau està situada a la parcel·la 27, una de les més pròximes al riu i, per tant, de les que reben més directament l'impacte de l'aigua desbordada. La dotzena de treballadors també se salven de la inundació gràcies a l'altell de les oficines. Allà esperaran fins al migdia, quan arribin els bombers per rescatar-los. El gerent de l'empresa, Joan Basora, que aquell matí no es troba al polígon, pot accedir a la nau en llanxa i quan ja és negra nit.

Una situació similar es viu a la parcel·la 19, tot i que es troba força més lluny del riu. Joaquim Galià ha passat al matí pel pont del Francolí i s'ha adonat que hi baixa molta aigua. Amb precaució, aparca el cotxe en un lloc segur i quan arriba caminant a la seva nau, veu com avança una onada per l'avinguda principal del polígon. Corre, alerta els seus tres treballadors, intenten tancar les portes, però no poden evitar la inundació del seu magatzem dedicat a la producció de paper. També es refugien a l'altell de la nau, a les oficines, i esperen unes hores fins que els bombers els rescaten amb una llanxa. Tot el material emmagatzemat a la planta baixa queda inservible i, per contra, se salva el paper dipositat

a la plataforma superior. La marca de l'aigua, a 70 centímetres d'alçada, és avui un record d'aquella data que no s'oblida.

A la mateixa parcel·la també pateix danys abundants la nau Saiman, de l'empresari Antolín Albarran, utilitzada com a taller de mecànica i manteniment de màquines per a grans empreses, algunes del polígon petroquímic. Les instal·lacions inundades fan malbé camions i furgonetes. A la parcel·la 20, davant la nau de Joaquim Galià, també pateix la inundació el magatzem de Mobles Plana. El treballador que hi és aquell matí no pot fer res davant la força de l'aigua i ha de ser rescatat pels bombers al cap d'unes hores. El propietari, Josep Maria Guinovart, s'hi apropa a la tarda en un vehicle tot terreny i comprova l'efecte devastador de la inundació que ha fet malbé tots els mobles emmagatzemats.

Situacions idèntiques o similars es repeteixen a les desenes d'empreses instal·lades al polígon. Naus completament inundades; vehicles amuntegats i negats; treballadors esperant als altells que l'aigua baixi i algú els vingui a buscar; bombers amb camions i llanxes zodiac al rescat; màquines excavadores amb les pales aixecades i persones dins; i al cap d'unes hores, una progressiva disminució del nivell de l'aigua que deixa al descobert un immens fangar i nombroses destrosses.

Per proximitat i veïnatge, el parc de Bombers de Tarragona, situat en una punta del polígon Francolí, de seguida fa front aquell matí a la pujada ràpida del nivell de l'aigua. És una època on encara no s'ha implantat el número únic d'emergències 112, els telèfons mòbils són molt escassos i els ordinadors molt rudimentaris. En aquest context, els bombers reben les primeres trucades avisant-los del desbordament del riu a la mateixa centraleta del parc i se'n fan les transcripcions a mà.

El 1994 el cap de Bombers de la Generalitat a la regió de Tarragona (tota la demarcació) és Joan Rich i el cap de guàrdia

d'aquell dia és Bienvenido Aguado. Vint anys després recorden com van utilitzar els camions tot terreny de la marca Pegasus que coneixien popularment amb el sobrenom dels "egipcis". Són vehicles de grans dimensions, que s'utilitzen per anar per camins de muntanya a apagar focs forestals. Els camions recorren les naus industrials i rescaten els seus treballadors que esperen impacients i una mica angoixats a les oficines dels altells. Utilitzen les escales dels vehicles per accedir a les fàbriques i a través de les finestres evacuen les persones afectades. A cada camió de bombers hi ha sis seients, però l'emergència del moment aconsella aprofitar al màxim tots els desplaçaments per carrers inundats i fer pujar als vehicles la màxima quantitat possible de treballadors. Les successives evacuacions finalitzen al mateix pati del parc de Bombers, tocant l'autovia de Salou.

De forma paral·lela, els bombers també fan servir les seves llanxes per accedir a zones del polígon on no poden circular els camions de gran alçada. Rich i Aguado expliquen que es van utilitzar embarcacions de 'canya curta' per evitar que les hèlices toquessin a terra. En algun cas, el propietari d'un negoci que disposa d'excavadora bulldòzer la posa en funcionament i aconsegueix treure els empleats de les seves instal·lacions al damunt de la pala carregadora. I la darrera opció de rescat és la de l'helicòpter que els bombers l'utilitzen per evacuar els treballadors de dues empreses situades dins de la zona portuària i que es troben totalment aïllats, entre el riu i les vies del tren.

Un dels pilots d'helicòpter és Àngel Rifà, cap de zona de la brigada de Tarragona i que havia estat cap de guàrdia el dia anterior a la riuada. Amb l'aparell s'enlaira des del parc de Bombers i fa el recorregut riu amunt, el Francolí i el seu afluent, el Brugent. Des de l'aire comprova els efectes que l'aigua desbocada ha deixat en camps, ponts, carreteres i altres instal·lacions.

A l'helicòpter l'acompanya Anna Martín, una professional que acabarà sent subdirectora general operativa dels Bombers de la Generalitat. De tornada a Tarragona encara tindran temps d'ajudar veïns –adults i nens– de Residencial Palau.

“No recordo situacions dramàtiques, ni de por”, assegura Joan Rich. “La majoria de persones que treballava al polígon s'ho van prendre més aviat com una aventura”, ratifica Bienvenido Aguado. Els bombers recorden que van rebre molts reforços de personal i material procedents de la resta de Catalunya i que després de l'evacuació els va tocar durant uns dies fer feines per treure la gran quantitat d'aigua acumulada a les naus industrials.

De fet, l'endemà, quan empresaris i treballadors arriben a les seves respectives naus, el panorama és dantesc. Comença l'hora de la neteja. Unes feines que, en alguns casos, es prolongaran durant setmanes. Joaquim Galià recorda que van estar netejant durant un parell de setmanes i que van omplir 32 camions plens de paper per llençar. Les pèrdues van ser tan grans –més de 50 milions de pessetes, recuperats en part pel Consorci d'Assegurances– que es va plantejar tancar el negoci, una opció que va descartar de seguida gràcies al compromís dels seus treballadors. L'empresa tarragonina, amb més de mig segle de vida, va llogar una altra nau mentre netejava i refeia la pròpia, i va poder continuar la producció, tot i que no va recuperar la plena normalitat fins al cap de molts mesos.

Lluís Colet, un cop superat l'ensurt, fa venir la mateixa tarda de la inundació a un notari perquè aixequi nota dels danys ocasionats. Els més importants són a la botiga de la nau, que trigarà uns 20 dies en tornar a operar. En canvi, la resta de les instal·lacions que en bona part estan aixecades en relació al nivell del carrer podran començar a treballar a finals d'aquella setmana, després de tres dies molt intensos dedicats a treure el fang acumulat.

Josep Miquel Sevil és un dels empresaris que es veu obligat a llogar una altra nau per portar-hi tot el material, maquinària i pneumàtics. Així poden buidar completament la nau enfangada i fer-hi la neteja amb grans mànegues –els pneumàtics, amb aigua calenta–, una operació que es prolongarà durant diverses setmanes.

LA REIVINDICACIÓ EMPRESARIAL

A tot el polígon es multipliquen aquells dies les tasques dels operaris del centenar d'empreses ubicades. Les pèrdues, en molts casos, són milionàries. El Consorci de Compensació d'Assegurances anuncia amb relativa rapidesa que farà efectius els ajuts als empresaris damnificats. Molts d'aquests empresaris confirmen –al cap de vint anys– que l'actuació del Consorci va ser diligent: uns recuperen la totalitat de les pèrdues i d'altres, una bona part. Però en alguns casos, les destrosses són tan grans que els propietaris decideixen aviat tancar el negoci. Altres aposten per canviar de polígon al cap d'unes setmanes o mesos. I un tercer grup decideix reobrir les naus al més aviat possible, aixecar l'empresa i emprendre el camí de la reivindicació. Aquests són els que impulsen una associació d'empreses afectades, amb el suport de la Cambra de Comerç de Tarragona. El president de la Cambra, Bartomeu Ramos, és un dels perjudicats pel desbordament del riu perquè la seva empresa Tarraco Serveis, dedicada al transport, ha vist com l'aigua feia malbé furgonetes i camions i el conjunt de les instal·lacions.

L'associació d'empresaris es constitueix formalment el 9 de novembre sota la presidència de Josep Maria Castañer, propietari d'una nau de 1.500 metres quadrats a la parcel·la 27 destinada a magatzem de mercaderies que, com la resta, ha patit greus danys.

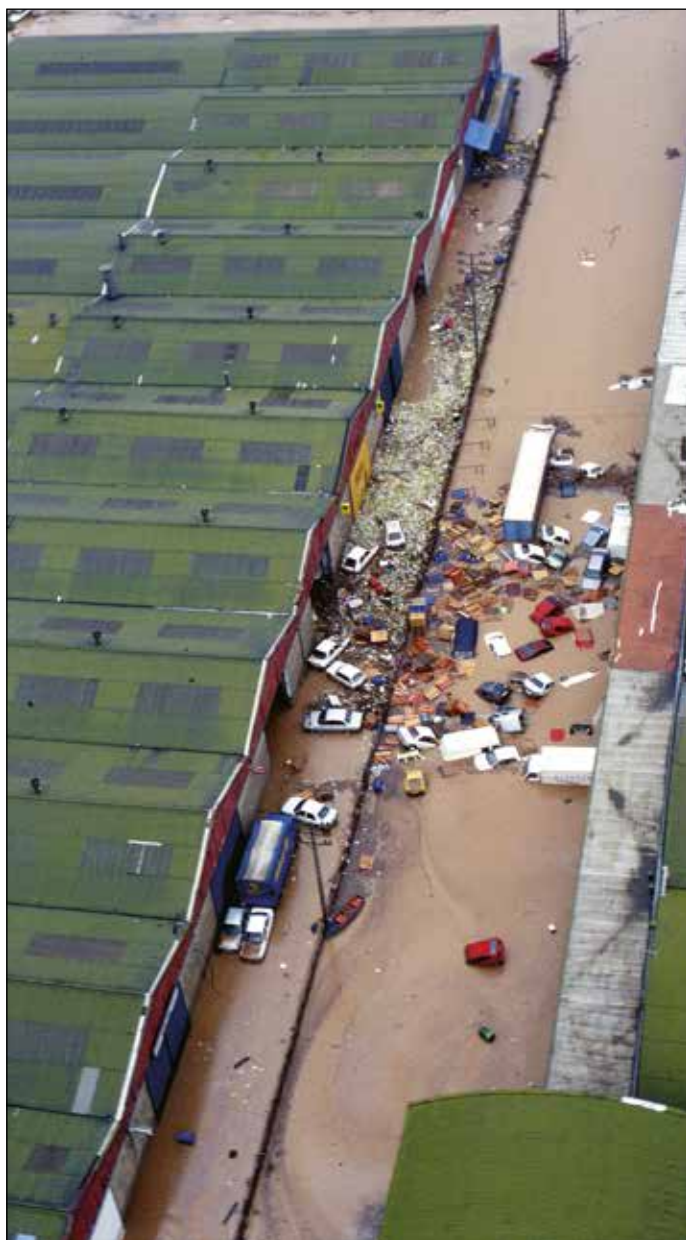
El Gabinet Salvà Advocats s'encarrega de l'assessorament jurídic dels afectats. Les empreses del polígon, en diferents graus, recuperen aquells mesos part o la totalitat dels diners perduts gràcies a les companyies d'assegurances i el Consorci, però alguns d'aquests empresaris –al final seran prop d'una vintena– consideren que, a més, han de rebre una indemnització perquè les administracions són responsables de la riuada per no haver avisat la població amb prou temps i per no tenir el riu en bon estat.

Amb el polígon ja fa temps recuperat de la riuada, aquest grup d'empresaris decideixen l'abril de 1996 anar als tribunals contra l'Estat, la Generalitat i l'Ajuntament reclamant 1.000 milions de pessetes. Presenten un recurs contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i acusen les administracions de negligència per no informar amb antelació del risc el dia de la riuada i per no haver realitzat abans de 1994 les obres de canalització del Francolí. El Tribunal, però, no els dóna la raó.

L'advocat Jordi Salvà, en nom de 18 empresaris, manté oberta la via judicial i arriba a l'Audiència Nacional el 7 d'octubre de 1998, quatre anys després dels fets. El recurs davant la sala vuitena del Tribunal –de més de 50 pàgines– apel·la a dues conclusions: “La riuada era previsible i era evitable”. El document presentat per Salvà recorda que el polígon industrial es construeix en plena dictadura menystenint els riscos d'inundació de la zona i presenta informes i decisions de les administracions a la dècada dels anys vuitanta que ja advertien de l'amenaça d'una gran avinguda d'aigua al Francolí. Hi ha estudis tècnics del CEDEX (Centre d'Estudis i Experimentació) de 1985 i 1987 que reclamen la necessitat d'ampliar i netejar el llit del riu i de modificar el pont de la línia de tren Barcelona-Madrid amb una cota més alta i una reducció del nombre de pilars per evitar la retenció d'arbres i altres materials arrossegats per l'aigua.

El recurs impulsat pels empresaris també revela un conveni entre l'Estat i la Generalitat de l'any 1986 amb una partida de 1.000 milions de pessetes destinades a la canalització del Francolí que no es va arribar a executar mai. El mateix recurs parla d'una atribució poc clara de les competències de Protecció Civil i de la falta de coordinació entre l'Estat i la Generalitat el dia de la riuada a l'hora d'avisar la població amb unes hores d'antelació.

La sentència de l'Audiència Nacional arriba el 24 de març de 1999. La magistrada Margarita Robles desestima el recurs contenciós administratiu presentat pels empresaris tarragonins i argumenta que el 10 d'octubre de 1994 es van produir unes pluges imprevisibles i excepcionals, davant les quals les administracions no van tenir temps per avisar la població. La magistrada fa seus els raonaments de l'Estat i la Generalitat i conclou que tot es va produir per un cas de “força major”.

1
2

- 1 Vista aèria d'un carrer inundat al polígon industrial Francolí. Àngel Rifà
- 2 Els terrenys de l'antiga CLH, inundats. Àngel Rifà

1 2
3 4

- 1 El carrer principal del polígon Francolí, des del pont de l'Eix Transversal. Port de Tarragona
- 2 Vies del tren completament inundades. Port de Tarragona
- 3 Vies, tren immobilitzat i, a la dreta, el llit del Francolí. Port de Tarragona
- 4 Una zòdiac i excavadores evacuen els treballadors. Port de Tarragona

1 2
3 4

- 1 L'aigua va superar el metre d'alçada al polígon Francolí. Port de Tarragona
- 2 Camions, remolcs i turismes inundats. Port de Tarragona
- 3 Vehicles arrossegats per l'aigua al polígon Francolí. M. Dolors Iglesias i Joaquim Galià
- 4 Aspecte de la nau de l'empresa de paper Galià. M. Dolors Iglesias i Joaquim Galià

1 2
3

- 1 Una muntanya de deixalles, a les portes de la nau de Galià.
M. Dolors Iglesias i Joaquim Galià
- 2 L'aigua va entrar amb força a les naus i oficines de Carns Colet. Lluís Colet
- 3 Vista del polígon des del pis superior de la nau de Carns Colet. Lluís Colet

06

La mobilització
dels veïns

La mobilització
dels veïns

Al cap de tres setmanes de la riuada i després de refer-se dels danys més urgents, comencen les mobilitzacions dels veïns de Residencial Palau i el Serrallo. Les associacions dels dos barris convoquen per al dissabte 29 d'octubre de 1994 sengles assemblees que són molt concorregudes i que determinen una posició clara i contundent: donen un termini de 30 dies a les administracions (l'Estat i la Generalitat) perquè presentin un projecte de modificació del tram final del riu, que acabi amb la corba de 90 graus. Els ànims estan molt escalfats, especialment a Residencial Palau on els danys han estat molt més abundants i on encara hi ha nervis perquè continuen les filtracions d'aigua al pàrquing soterrani. A més, els dies previs han aparegut algunes esquerdes als pisos i l'associació de veïns ha decidit encarregar un informe tècnic al Col·legi d'Arquitectes.

Les assemblees veïnals arriben després de les primeres reunions celebrades al més alt nivell entre els governs central i català. El dimarts 18 d'octubre s'han trobat el conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat, Josep Maria Cullell, i el secretari d'Estat d'Obres Públiques, José Alberto Zaragoza, i han analitzat el que preveu el Pla general d'urbanisme de Tarragona: la desembocadura del riu al mar, sortint en línia recta i dividint el port en dues meitats. Aquesta proposta, però, és rebutjada pel president de l'Autoritat Portuària, Antoni Pujol, perquè suposaria el tancament parcial del Port durant molts mesos i grans pèrdues econòmiques. Una opinió avalada públicament en aquell moment per algun sector directament relacionat amb el port com el dels estibadors.

Les altres solucions alternatives que ja s'apunten són dues més: la desembocadura del riu seguint el curs natural en línia recta dins la dàrsena del Varador (a l'interior del Port) o el condicionament dels murs de contenció, mantenint la corba, aixecant l'alçada

dels ponts del ferrocarril i dragant el llit del riu amb freqüència. Una setmana després de la trobada dels responsables polítics de l'Estat i la Generalitat, té lloc una segona reunió de tècnics de les dues administracions que acaba amb l'acord de constituir una comissió –formada per nou persones, cap de l'Ajuntament– que analitzi totes les possibilitats.

En aquest context se celebren les dues assemblees veïnals i un grup d'empresaris del polígon Francolí decideixen crear una associació d'afectats que compta amb el suport de la Cambra de Comerç. A la seva seu tindrà lloc el 9 de novembre l'acte formal de constitució de l'entitat que serà presidida per Josep Maria Castanyer. La primera decisió dels empresaris és posar en mans del Gabinet Salvà Advocats les seves reclamacions, a més de demanar a l'Ajuntament tot un seguit d'intervencions per millorar l'estat del polígon.

Ha passat un mes de la riuada i els col·lectius perjudicats (veïns i empresaris) mantenen una pressió constant amb dos objectius: d'una banda, reparar ràpidament els danys i cobrar de les companyies d'assegurances; de l'altra, aconseguir un compromís ferm per canviar la situació del riu i evitar noves inundacions. A Residencial Palau, el president de l'entitat veïnal és Gervasio Mogio que acabarà liderant les mobilitzacions amb altres companys de junta com Joan Antoni Ballester i Paco Villares. Al Serrallo, la presidenta de l'associació és Carme Pedrol que estarà al principi acompanyada de Joan Lluís Mallol, vicepresident.

Els dos presidents, Mogio i Pedrol, anuncien una manifestació per al 15 de desembre que recorrerà tota la ciutat, passant per les seus de les administracions implicades en la solució al Francolí: Govern Civil, Delegació de la Generalitat, Ajuntament i Autoritat Portuària. Els dos barris fan una crida a les entitats de Tarragona i als tarragonins en general a què participin en la marxa perquè,

diuen, “és un tema de ciutat”. En els dies previs a la protesta, a partir del 25 de novembre apareixen en molts balcons pancartes reclamant el canvi de traçat de la desembocadura del riu i també una solució per acabar amb el pas de camions pels dos barris.

El protagonisme que ha tingut la riuada en el debat polític i en els mitjans de comunicació comença a anar de baixa al cap d'un mes perquè altres qüestions prenen més rellevància. Són dies en què Tarragona viu amb màxima expectació el primer intent de cinc de nou de la Colla Jove (13 de novembre de 1994) que finalment no pot coronar. Són setmanes en què s'acaben obres emblemàtiques –l'aparcament soterrani del tram de la Rambla entre la plaça Imperial Tàrraco i la Font del Centenari–, s'anuncien projectes urbanístics importants –la cessió de les casernes militars de l'avinguda de Catalunya a la Universitat Rovira i Virgili– i es genera una nova i intensa polèmica política i ciutadana –què fer amb les restes de la basílica paleocristiana situades als terrenys on es preveu construir un gran centre comercial–.

Els veïns de la Part Baixa, però, es mantenen molt mobilitzats i, quatre dies abans de la manifestació, instal·len una paradeta a la Rambla Nova on ensenyen un vídeo de la inundació i recullen signatures per reclamar una solució immediata al traçat del riu. Els dos barris preparen aquells dies els detalls de la marxa reivindicativa que serà tot un èxit de participació. El dijous 15 de desembre surten al carrer més de 3.000 persones, amb moltes famílies amb nens, i fan un llarg recorregut per la ciutat: el Serrallo, Residencial Palau, passeig de la Independència, avinguda de Roma, plaça Imperial Tàrraco, Rambla Nova, plaça de la Font, carrers de la Unió i Apodaca i plaça dels Carros. Una pancarta amb el lema 'Projecte definitiu: riu i camions' encapçala la marxa. A la porta de l'Ajuntament fan lectura d'un manifest on critiquen la inoperància de les administracions a l'hora de resoldre el traçat

del Francolí, denuncien que la falta de previsió i informació el dia de la riuada va provocar greus danys materials i el risc de vides humanes, i reclamen un projecte de manera urgent que acabi amb la por a noves inundacions. Una delegació veïnal lliura a l'alcalde Joan Miquel Nadal unes 7.000 signatures de suport i s'entrevista amb el governador civil, Ramon Sánchez Ramon, el delegat de la Generalitat, Josep Maldonado, i el president del Port, Antoni Pujol. Tothom es compromet davant dels veïns a aprovar en pocs dies o setmanes una solució al problema i, de fet, s'anuncia que el dimecres 21 de desembre tindrà lloc una nova reunió de la comissió mixta que prendrà la decisió definitiva.

Són jornades molt intenses que es viuen a un ritme de vertigen. Només han passat dos mesos del desbordament del Francolí i els veïns acaronen la reivindicació principal que persegueixen: aconseguir que el riu desemboqui al mar en línia recta eliminant la corba de 90 graus. S'imposa l'optimisme: el governador civil convida els presidents de les dues associacions a anar a Madrid per assistir a la reunió conjunta de l'Estat i la Generalitat; el nou conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Jaume Roma, assegura als veïns que el Govern els dóna suport i el president de l'Autoritat Portuària afirma que acceptarà i col·laborarà amb l'execució del projecte que es decideixi.

A última hora, la reunió de la comissió mixta del dia 21 se suspèn i és substituïda per una trobada a Madrid dels veïns amb el secretari d'Estat d'Obres Públiques, José Alberto Zaragoza. Sorpresa, irritació i desconcert als dos barris. El Govern central explica que els tècnics necessiten més temps per estudiar les alternatives, però assegura que al voltant del 15 de gener s'anunciarà la solució definitiva. Els veïns accepten l'ajornament i diuen que es mantindran alerta i que no renunciaran als seus plantejaments.

L'endemà, dijous 22 de desembre, el conseller Jaume Roma explica que s'estudien dues alternatives: la desembocadura dins la dàrsena interior o la sortida directa al mar dividint el port en dos àmbits (el pesquer i l'industrial). Es preveu que la canalització –amb un cost inicial de 5.000 milions de pessetes– comenci a l'alçada del pont de l'autopista i que el projecte es divideixi en tres trams.

Els esdeveniments dels últims dies obren les picabaralles entre partits polítics a l'àmbit local. Es multipliquen les declaracions confrontades entre l'alcalde Joan Miquel Nadal, que lidera el govern municipal de CiU amb majoria absoluta, i el portaveu del grup municipal socialista a l'oposició, Josep Anton Burgasé, que dóna suport al Govern central en mans del PSOE i al ministre d'Obres Públiques, el català Josep Borrell. El debat va més enllà de l'actuació al Francolí i s'estén al que cal fer a la Façana Marítima i a la Part Baixa de la ciutat.

Abans de les festes nadalenques comencen les obres de reforma a l'aparcament soterrani de Residencial Palau, que havia quedat greument afectat per la inundació. S'hi han de reforçar les bigues i tota l'estructura, tapar el gran forat obert en un dels extrems del pàrquing, sanejar, pintar i muntar la nova instal·lació elèctrica. El projecte puja a 43 milions de pessetes i es preveu que tot estigui enllestit en quatre o cinc mesos. Mentrestant, l'associació d'afectats del polígon Francolí denuncia que encara no han cobrat res del Consorci de Compensació d'Assegurances ni han rebut cap ajut de les administracions. Molts empresaris encara no s'han recuperat de la riuada, alguns decideixen obrir una nova etapa en un altre indret i d'altres opten directament per tancar el negoci.

Tarragona fa el trànsit del 1994 al 1995 amb una intensa activitat d'obra pública. L'obertura del pàrquing soterrani més gran de la ciutat amb un miler de places suposa remodelar el passeig en forma de bulevard conegut com a 'Vallellano' i transformar-lo

en un nou tram de rambla fins a la plaça Imperial Tàrraco. A la mateixa plaça s'instal·la un sortidor d'aigua que tindrà més de 20 metres d'alçada i es col·loquen noves torres de llum. S'enderroca el garatge Panadès a la Rambla Vella, fet que permetrà una visió íntegra de la Capçalera del Circ. Es remodela el passeig de Sant Antoni. Comença la remodelació de Casa Canals i de reforçament del tram de muralla per preparar el trasllat a l'edifici noble de la delegació del Govern. L'antic Escorxador es reobre com a seu del Rectorat de la Universitat. Enderroquen les casernes militars on s'ubicarà el campus universitari Catalunya. Enderroquen les naus industrials on es construirà el Palau Firal i de Congressos. S'ultimen les obres de remodelació al Teatre Metropol, que obrirà al públic el 10 de març. S'obren al trànsit la connexió de dos trams del carrer de Mallorca i la prolongació del carrer de Pere Martell, i s'arriba al final de les obres de condicionament del nou passeig marítim de l'Arrabassada.

Els primers dies de gener, després de Reis, el tema del riu torna amb força perquè la Generalitat i l'Estat no es posen d'acord sobre una solució definitiva. Els veïns celebren noves assemblees per criticar el nou retard i donar suport a una moció del grup municipal de CiU que presenta al ple de l'Ajuntament on es reclama l'eliminació de la corba i la sortida directa al mar. La moció és aprovada el dia 23 de gener amb els vots de CiU i el PP i l'abstenció del PSC. Un centenar de veïns de Residencial Palau i el Serrallo surten decebut del saló de plens perquè no s'ha assolit la unanimitat.

Al cap d'un mes, però, el ministre Josep Borrell i el conseller Jaume Roma anuncien un acord entre els dos governs que va més enllà del riu perquè també inclou la construcció de ponts mòbils per a vehicles i trens entre els molls de Lleida i Reus (de moment, només se n'ha construït un perquè el del tren estava condicionat

al projecte definitiu de la Façana Marítima). Ministre i conseller expliquen el 20 de febrer de 1995 que el Francolí desembocarà a la dàrsena interior del Port, s'elevaran els ponts del ferrocarril i es condicionarà tot el tram fins al pont de l'autovia de circumval·lació. S'anuncia un pressupost global de 10.000 milions de pessetes i que tot el projecte serà una realitat el 1998. La roda de premsa conjunta de Borrell i Roma a Barcelona contenta tothom: partits polítics en l'àmbit municipal, Autoritat Portuària i veïns. Només sorgeix en aquell moment una veu en contra: la dels pescadors, a través del president de la Confraria, Joan Veciana.

Quatre mesos després de la riuada, el Serrallo i Residencial Palau celebren com un gran triomf l'anunci dels projectes en relació al riu i a la construcció del pont mòbil que desviarà el pas de camions i acabarà amb un altre problema històric dels dos barris. La mobilització veïnal sembla que ha donat resultats positius en un temps rècord. Els empresaris del polígon, en canvi, continuen reclamant les indemnitzacions per les pèrdues milionàries i, davant la falta d'entesa amb les administracions, amenacen de presentar una demanda judicial.

La vida quotidiana ha tornat a la normalitat fa temps a les zones urbanes afectades per la inundació, però a finals de maig de 1995 s'acaba de completar la celebració amb la reobertura del pàrquing de Torres Jordi, que el dia de la riuada va quedar completament inundat afectant greument un centenar de vehicles. Els veïns, després de la forta mobilització dels primers mesos, esperen ara els primers passos de l'Estat i la Generalitat per tirar endavant el projecte anunciat. Arriba el primer aniversari (10 d'octubre de 1995): les dues associacions alerten que la maquinària administrativa va molt lenta i la resposta del Ministeri és que abans de començar les obres caldrà comprovar amb una simulació en una maqueta gegant si és viable portar les aigües del riu a l'interior del Port.

El simulacre davant de veïns, autoritats i periodistes tindrà lloc el dilluns 13 de novembre a les instal·lacions del CEDEX del Ministeri d'Obres Públiques. L'exercici a la maqueta demostra que el riu podria suportar una avinguda d'aigua de fins a 2.000 metres cúbics per segon. Els tècnics donen el seu vistiplau, tot i que reconeixen que s'ha de resoldre el tema dels ponts del ferrocarril, especialment el de la línia de Madrid aixecant els seus pilars o construint-ne un de nou. També expliquen que s'excavarà una fossa de 10 metres de profunditat entre el pont del tren i la dàrsena per retenir tots els materials sòlids que arrossequin els corrents. Tothom queda impressionat per la maqueta que en una escala 1:100 reproduïx el tram final del riu i els veïns surten satisfets en comprovar que, aparentment, no hi ha obstacles tècnics perquè comencin ja les obres.

Els mesos següents vindran marcats per canvis en algunes institucions implicades en la remodelació del Francolí. Les eleccions de març de 1996 porten el Partit Popular al Govern central amb el suport de CiU. El Ministeri d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient, que havia comandat fins llavors el socialista Josep Borrell, es divideix en dos departaments: el Ministeri de Foment (Rafael Arias Salgado) i el Ministeri de Medi Ambient (Isabel Tocino), que es fa càrrec del projecte del Francolí. Els acords entre PP i CiU impliquen dos punts importants: la substitució dels governadors civils per subdelegats del govern i el traspass de la gestió dels ports catalans a la Generalitat. En el primer punt, a Tarragona Margarita López substitueix Ramon Sánchez (juny de 1996). En el segon punt, l'Estat nomena Lluís Badia com a president de l'Autoritat Portuària (juliol de 1996) en substitució de Josep Maria Maceira que s'havia fet càrrec de la responsabilitat feia només sis mesos en el lloc d'Antoni Pujol, que havia anat a presidir el Port de Barcelona.

La nova etapa ve determinada per un estira-i-arrotonsa entre les administracions central i autonòmica i pels successius allargaments dels terminis en l'inici de les obres amb arguments poc convincents per als veïns: tramitació administrativa que cal complir rigorosament i estudi de les al·legacions presentades al projecte. Tot i que a finals de 1996, l'Estat aprova el projecte redactat per la Generalitat sobre la canalització del riu, els mesos van passant i les màquines no hi acaben d'arribar mai. S'hi fa una primera operació de dragatge del llit, a l'espera que avanci tot el procés de licitació i adjudicació de les obres. Al cap de tres anys de la riuada, l'octubre de 1997, l'Estat informa que continuen en estudi les al·legacions, només presentades per grups ecologistes per protegir l'entorn natural de la desembocadura.

La inclusió o no de partides econòmiques per al riu als pressupostos generals de l'Estat de diferents exercicis revifa, esporàdicament, les picabaralles polítiques entre els partits. Els veïns observen, fatigats, com la remodelació del Francolí no s'acaba de materialitzar, mentre els responsables institucionals els asseguren cada quatre o cinc mesos que l'inici de les obres està pròxim. Així transcorre sencer un mandat municipal i les legislatures catalana i espanyola. A tres dies de les eleccions locals (juny de 1999), el Ministeri de Medi Ambient adjudica el projecte a una unió temporal d'empreses per valor de 3.700 milions de pessetes. En plena campanya electoral al Parlament (tardor de 1999) el Consell de Ministres aprova l'adjudicació de les obres per un valor superior als 2.300 milions de pessetes i durant la campanya de les eleccions generals al Congrés (hivern de 2000) es fan al riu uns moviments de terres per simbolitzar l'inici de les obres.

El projecte ja no preveu tot el tram del riu fins al pont de l'autopista, com s'havia explicat a principis de 1995, i ja no es parla dels 10.000 milions de pessetes anunciats pel ministre Borrell i el conseller Roma.

En el transcurs d'un llarg període de cinc anys, la canalització del Francolí s'ha reduït en extensió i diners: ha passat a afectar només l'àrea que va del pont de l'avinguda de Roma a la desembocadura i amb un pressupost considerablement inferior.

Després de mesos de picabaralles sobre les expropiacions necessàries, a l'estiu de 2000 –amb el nou subdelegat de l'Estat, Raül Navarro i el nou delegat de la Generalitat, Cèsar Puig– es decideix iniciar les obres pel tram superior, el que comença al pont de l'avinguda de Roma i en direcció al mar. Coincidint amb aquest anunci, la Confraria de Pescadors –a través del seu president, Joan Veciana– alerta de l'error que significa fer desembocar el riu dins de la dàrsena, perquè en cas d'una forta avinguda d'aigua el port pesquer i l'industrial quedaran molt afectats. Aquesta postura, que discretament compta amb el suport de l'Autoritat Portuària i del seu president, Lluís Badia, i que no s'ha expressat públicament en els anys anteriors, obliga ara els dos governs a estudiar de nou els seus arguments. Amb les màquines a punt per començar a treballar, es reobren els dubtes sobre la viabilitat de la desembocadura prevista dins del Port.

Els nous treballs dels tècnics fan canviar d'opinió les administracions i el conseller de Medi Ambient, Felip Puig, anuncia a principis de gener de 2001 que no es desviarà el traçat del riu per garantir millor la seguretat de tothom: veïns, pescadors i instal·lacions portuàries. Les obres iniciades a l'estiu –la construcció dels murs de protecció als dos marges del llit– continuen endavant i no es veuen afectades pel canvi de projecte. S'hi manté la corba de 90 graus però amb una canalització de la llera més reduïda i s'assegura la seva neteja. Els veïns acaben acceptant la nova proposta, després de més de sis anys de persistents reivindicacions, perquè consideren garantida la seguretat de les persones i la feina dels pescadors i dels agents portuaris.

Pel camí, les associacions veïnals han aconseguit una altra fita històrica per al Serrallo i Residencial Palau: la desaparició del pas de camions pels seus carrers, gràcies al pont mòbil construït pel Port entre els molls de Lleida i Reus i que entra en funcionament a finals de 1999. Aquesta infraestructura canviarà per sempre el paisatge ambiental i la qualitat de vida dels dos barris. De forma paral·lela, l'estiu del mateix 1999 s'enderroca el vell edifici del Club Nàutic i s'obre un període de profunda transformació de la façana marítima del Serrallo. Més endavant es fa el trasllat de la llotja de pescadors i la fàbrica de gel i la urbanització d'una gran àrea de passeig, esbarjo i serveis de restauració davant del mar. Tot plegat, consolida la façana del Serrallo com un nou pol d'atracció ciutadana i turística.

També en aquella època està en marxa el procés de trasllat de la sofrera Pallarès, després d'un llarg període de reivindicacions veïnals i de negociacions de l'Ajuntament amb l'empresa Afepasa. L'afer s'embolica als tribunals amb un judici per presumpte delictes ecològic contra quatre imputats que, finalment, queden absolts. La desaparició d'aquesta vella instal·lació industrial –que es trasllada al polígon Riucclar– accelera el procés de transformació de tota la zona amb l'obertura del carrer de Pere Martell i l'avinguda de Vidal i Barraquer, el que permet acabar amb un aïllament urbanístic històric i cosir el Serrallo i Residencial Palau amb la trama urbana de Tarragona.

El projecte del Francolí, dissenyat per l'Agència Catalana de l'Aigua, queda enllestit a finals de 2003. El tram que va de l'avinguda de Roma al pont del ferrocarril esdevé un parc fluvial amb el llit del riu canalitzat i els laterals amb gespa i camins per a ús dels ciutadans. A partir del pont del tren, quan comença la corba, l'espai es destina a hàbitat per a protegir aus en un entorn que l'utilitzen sovint en els períodes migratoris. S'hi creen petites illes artificials i s'hi fan altres

actuacions per imitar zones naturals de gran riquesa biològica, pròpies de les desembocadures dels rius.

Les obres de canalització del Francolí –tot i ser un projecte molt menys ambiciós que el que es va acordar inicialment– satisfaran en bona part les aspiracions dels veïns que van partir la riuada perquè, a més, aniran acompanyades com ja hem mencionat d'altres projectes que modificaran radicalment la fesomia de la Part Baixa de la ciutat: la desaparició del pas de vehicles pesants, el trasllat de la sofrera, la construcció del poliesportiu i de la piscina, la urbanització de la plaça de la Farinera i el seu entorn amb nous edificis d'habitatges, la construcció de nous vials, i la transformació del front marítim des del passeig de la Independència fins al pont de la Petxina. Són tan profunds els canvis que, vint anys després de la riuada, l'aspecte del Serrallo i Residencial Palau és radicalment diferent del d'aquell 10 d'octubre de 1994.

1	2
3	4

- 1 El Francolí, des del pont de l'avinguda de Roma. Txema Morera
- 2 Aspecte del riu des del pont del carrer de Ramón y Cajal. Txema Morera
- 3 Destrosses provocades per la riuada a l'alçada de Torres Jordi. Port de Tarragona
- 4 Mur de contenció que separa el riu de les naus industrials. Port de Tarragona

1
2
3

- 1 El riu i el pont del ferrocarril, uns dies després de la riuada. AV Residencial Palau
- 2 Els veïns van fer mobilitzacions durant moltes setmanes. AV Residencial Palau
- 3 Pancarta de protesta al carrer de Torres Jordi. AV Residencial Palau

1 2
3 4

- 1 Pancarta per la manifestació del 15 de desembre de 1994. AV Residencial Palau
- 2 Els veïns volen la canalització del riu i la desaparició del pas dels camions. AV Residencial Palau
- 3 Els presidents de les associacions de veïns col·loquen la primera pedra del pont mòbil. Port de Tarragona
- 4 Acte de col·locació de la primera pedra del pont mòbil, l'agost de 1998. Port de Tarragona

Quatre moments de la construcció del pont mòbil entre els molls de Lleida i Reus. Port de Tarragona

- 1 Col·locació d'un senyal que prohibeix el trànsit de camions. Port de Tarragona
- 2 Les autoritats passegen pel pont mòbil, inaugurat el novembre de 1999. Port de Tarragona
- 3 Els veïns també estrenen el pont mòbil abans dels primers camions. Port de Tarragona

El Francolí i els ponts del ferrocarril, dies després de la riuada. AV Residencial Palau

07

Cronologia Cronologia

Dilluns 10 d'octubre de 1994

El riu Francolí es desborda a quarts de deu del matí a l'alçada dels barris de Residencial Palau i Serrallo i del polígon industrial Francolí. Els mestres de l'escola del Serrallo treuen els alumnes ràpidament davant del risc de quedar-se aïllats. Les autoritats ordenen hores després l'evacuació dels dos barris –unes 700 persones del Serrallo i més de 300 de Residencial Palau–. Els treballadors del polígon surten de les naus amb llanxes i màquines excavadores. L'activitat del Port queda pràcticament anul·lada. Les inundacions no provoquen cap afectació personal, però sí abundants danys materials.

Dimarts 11 d'octubre de 1994

Feines de neteja en totes les zones inundades. Els veïns del Serrallo que han marxat el dia anterior tornen a ocupar els seus pisos. Els veïns de Residencial Palau només poden recollir les pertinences dels seus habitatges i esperen els estudis tècnics que avalin la seguretat dels edificis. Treballadors i empresaris del polígon treuen tones de fang. El Port recupera una part de l'activitat i avalua els desperfectes a les seves instal·lacions. L'alcalde Joan Miquel Nadal i la consellera de Governació Maria Eugènia Cuenca visiten el Serrallo.

Dimecres 12 d'octubre de 1994

Una part dels veïns de Residencial Palau – Torres Jordi tornen als seus pisos, ja que es garanteix la seguretat de l'estructura dels blocs, tot i que no funcionen els ascensors i el pàrquing continua inundat. L'Ajuntament reclama la declaració de zona catastròfica. El president de Ports de l'Estat, Luis Fernando Palao, visita les zones afectades acompanyat del president de l'Autoritat Portuària de Tarragona, Antoni Pujol, i parla de recuperar el traçat natural de la desembocadura del riu. En la mateixa línia es manifesta el conseller d'Obres Públiques, Josep Maria Cullerell, també de visita a Tarragona.

Dijous 13 d'octubre de 1994

Les empreses del polígon Francolí –un centenar, amb un miler de treballadors– comencen lentament a restablir l'activitat, tot i que els danys són molt importants: l'Ajuntament parla de 4.000 milions de pessetes. Algunes empreses tancaran definitivament i d'altres canviaran d'ubicació. A Residencial Palau ja funcionen tots els serveis, però continuen les tasques de neteja, sobretot a l'aparcament que queda apuntalat per evitar l'enfonsament del sostre.

Divendres 14 d'octubre de 1994

El president de la Generalitat, Jordi Pujol, i l'alcalde, Joan Miquel Nadal, visiten el polígon Francolí. Nadal diu que el Pla general de Tarragona preveu la sortida del riu directa al mar, seguint el curs natural, i no amb la corba de 90 graus, i recorda els guanys que obté cada any l'Autoritat Portuària. Les autoritats xifren les pèrdues del Serrallo en uns 150 milions de pessetes.

Dissabte 15 d'octubre de 1994

El secretari d'Estat d'Obres Públiques, José Alberto Zaragoza, visita Tarragona i reconeix que el desbordament del Francolí es produeix per un tapament a l'alçada del pont del ferrocarril. El representant del MOPTMA (Ministeri d'Obres Públiques, Transports i Medi Ambient) es mostra partidari de rebaixar el llit del riu i eliminar la corba. L'Autoritat Portuària publica a la premsa local un anunci a tota pàgina on explica la seva posició sobre la desembocadura del Francolí. El conseller de Benestar Social, Antoni Comas, fa una visita als veïns de Residencial Palau i el Serrallo.

Dilluns 17 d'octubre de 1994

Els alumnes del col·legi del Serrallo tornen a les aules, després d'una setmana en què els mestres han hagut de netejar les instal·lacions i posar-les a punt.

Dimarts 18 d'octubre de 1994

Primera reunió del conseller Josep Maria Cullell i el secretari d'Estat José Alberto Zaragoza. Acorden analitzar l'opció de fer sortir el riu en línia recta i dividir el port en dues meitats. El Consell d'Administració de l'Autoritat Portuària es reuneix amb caràcter extraordinari i acorda concedir ajuts per un import inicial d'un milió de pessetes. El delegat del Govern, Josep Maldonado, defensa l'actuació de Protecció Civil davant les acusacions rebudes de falta de previsió i informació el dia de la riuada.

Dimecres 19 d'octubre de 1994

El Consorci de Compensació d'Assegurances anuncia que pagarà 3.800 milions de pessetes a les empreses de la demarcació afectades per les inundacions. La Cambra de Comerç acull una trobada d'empresaris del polígon Francolí, que decideixen crear una associació d'afectats.

Dijous 20 d'octubre de 1994

El president del Port, Antoni Pujol, declara que la proposta de canviar el traçat de la desembocadura del riu provocarà el tancament d'alguns molls durant un any i grans pèrdues econòmiques.

Divendres 21 d'octubre de 1994

L'associació de mares i pares d'alumnes del col·legi del Serrallo organitzen un acte d'homenatge als mestres per la seva actitud del dia 10 davant el risc de la inundació.

Dilluns 24 d'octubre de 1994

Representants del MOPTMA i la Generalitat es reuneixen a Madrid, però no arriben a cap acord i aproven crear una comissió per avaluar totes les possibles solucions a la desembocadura del Francolí. L'Ajuntament xifra en 580 milions de pessetes els ajuts urgents per pal·liar els danys dels aiguats. El president de la Cambra de Comerç, Bartomeu Ramos, adverteix que una part del polígon continua aturat per falta de neteja.

Dimecres 26 d'octubre de 1994

Els damnificats del polígon Francolí tornen a reclamar mesures urgents. Alguns empresaris estudien marxar a altres zones industrials.

Dissabte 29 d'octubre de 1994

Assemblees veïnals a Residencial Palau i el Serrallo. Les dues associacions de veïns donen un termini d'un mes a les administracions perquè presentin un projecte per modificar el tram final del riu i amenacen amb mobilitzacions. A Torres Jordi, a més, l'aparició d'algunes esquerdes als edificis intranquil·litza els residents.

Dimecres 9 de novembre de 1994

Constitució oficial de l'associació d'empresaris afectats per les inundacions en un acte a la Cambra de Comerç. El seu president és Josep Maria Castanyer. L'assessorament jurídic va a càrrec del Gabinet Salvà Advocats.

Dissabte 12 de novembre de 1994

Els veïns del Serrallo i Residencial Palau recorden que començaran les mobilitzacions a finals de mes si no hi ha cap proposta de les administracions.

Dimecres 16 de novembre de 1994

Les associacions de veïns dels dos barris anuncien una manifestació per al 15 de desembre per reclamar una solució urgent per al riu i demanen el suport d'altres entitats de la ciutat.

Dijous 17 de novembre de 1994

El governador civil, Ramon Sánchez Ramon, es reuneix amb els empresaris del polígon i anuncia l'obertura d'una oficina per atendre més ràpidament els tràmits dels damnificats.

Divendres 18 de novembre de 1994

L'Ajuntament acorda amb els veïns de Torres Jordi aixecar un mur provisional més alt al costat del riu, a l'espera d'un acord definitiu entre la Generalitat i l'Estat.

Dissabte 19 de novembre de 1994

El governador civil es troba amb els veïns afectats i anuncia que en dos mesos (gener de 1995) s'haurà decidit una solució definitiva al problema de la desembocadura. Parla de quatre possibles alternatives.

Dissabte 26 de novembre de 1994

Veïns de Residencial Palau penjen pancartes als balcons amb lemes on es reclama una solució urgent al traçat del riu i al pas de camions per la Part Baixa de la ciutat.

Dissabte 3 de desembre de 1994

La Federació d'Associacions de Veïns de Tarragona (FAVT) fa públic el seu suport a la manifestació del Serrallo i Torres Jordi convocada per al dia 15. El govern municipal diu que comparteix les reclamacions dels afectats, tot i no participar a la marxa.

Divendres 9 de desembre de 1994

S'aprova el recorregut de la manifestació que passarà per les seus del Govern central, Generalitat, Ajuntament i Port: sortirà a les 7 de la tarda de l'església del Serrallo i seguirà per passeig de la Independència, avinguda de Roma, plaça Imperial Tàrraco, Rambla Nova, carrer de Sant Francesc, plaça de la Font, carrers de la Unió i Apodaca i final a la plaça dels Carros. Per raons de seguretat, es decideix no travessar el pas a nivell –només ho farà una comissió dels veïns– per arribar a la seu de l'Autoritat Portuària.

Dissabte 10 de desembre de 1994

Els veïns dels dos barris s'instal·len a la Rambla Nova per projectar uns vídeos del dia de la riuada i recollir signatures dels tarragonins de suport a les seves reivindicacions.

Dimecres 14 de desembre de 1994

Es prepara la manifestació amb el suport de 50 entitats i unes 5000 signatures. S'anuncia per al dia 21 una nova reunió a Madrid entre l'Estat i la Generalitat.

Dijous 15 de desembre de 1994

Més de 3.000 persones participen en la manifestació darrera la pancarta "Projecte definitiu: riu i camions". Els convocants fan públic un manifest on reclamen la desembocadura del riu al mar en línia recta i l'eliminació del pas de camions pels dos barris. Al llarg de la marxa lliuren el manifest al governador civil, el delegat del Govern, l'alcalde i el president del Port.

Dilluns 19 de desembre de 1994

Una representació veïnal es troba amb el nou conseller d'Obres Públiques, Jaume Roma, –que substitueix Josep Maria Cullerl– i coincideixen en la solució de la sortida directa al mar.

Dimarts 20 de desembre de 1994

El Govern central suspèn la reunió prevista per demà de la comissió mixta Estat –Generalitat que havia de decidir una solució definitiva. Crítiques de l'alcalde Nadal.

Dimecres 21 de desembre de 1994

Un grup de veïns marxa a Madrid per reunir-se amb el secretari d'Estat d'Obres Públiques, José Alberto Zaragoza, en presència del governador civil i dirigents socialistes com Xavier Sabaté i Josep Anton Burgasé. El MOPTMA assegura als veïns que la decisió es prendrà a mitjan gener.

Dijous 22 de desembre de 1994

El conseller Jaume Roma explica que la comissió mixta ha de decidir entre dues alternatives: la desembocadura dins la dàrsena interior o la sortida directa al mar dividint el port en dues parts. El projecte de canalització començaria a l'alçada del pont de l'autopista i tindria un cost de 5.000 milions de pessetes.

Divendres 23 de desembre de 1994

Comença la reconstrucció de l'aparcament soterrani de Torres Jordi amb un pressupost de 43 milions de pessetes. Cal sanejar tota la zona afectada, refer les bigues i tapar l'esvoranc que es va obrir el dia de la riuada davant el local de l'associació de veïns.

Dijous 12 de gener de 1995

S'anuncia una reunió entre l'Estat i la Generalitat per al dia 18 a Barcelona.

Dimarts 17 de gener de 1995

Contradiccions entre l'Estat i la Generalitat sobre l'objectiu i els temes a tractar en la reunió de l'endemà.

Dimecres 18 de gener de 1995

La reunió entre Jaume Roma i José Alberto Zaragoza acaba sense acords. Els veïns –perplexos– preparen noves mobilitzacions.

Divendres 20 de gener de 1995

L'alcalde convoca pel dilluns següent un ple extraordinari i exigeix l'inici immediat de les obres. El delegat Josep Maldonado i el governador Ramon Sánchez es troben amb els veïns, els asseguren que les dues administracions estan d'acord en canalitzar la desembocadura en línia recta, però no poden concretar dates.

Dissabte 21 de gener de 1995

En una nova assemblea, els veïns dels dos barris aproven donar un altre ultimàtum de dos mesos a les administracions central i autonòmica.

Dilluns 23 de gener de 1995

Ple extraordinari a l'Ajuntament de Tarragona. S'aprova una moció del grup de govern de CiU on es demana l'eliminació de la corba del riu i recuperar el seu llit natural. El grup del PP hi dóna suport, i el PSC se n'absté. Un centenar de veïns van al saló de plens i, en acabar la sessió, lamenten la falta d'unanimitat.

Dissabte 4 de febrer de 1995

L'alcalde explica als veïns que l'Estat i la Generalitat han arribat a un acord per obrir la sortida del riu en línia recta a la dàrsena del Port.

Divendres 17 de febrer de 1995

El president Jordi Pujol es torna a reunir amb els empresaris damnificats del polígon Francolí.

Dimarts 20 de febrer de 1995

El ministre d'Obres Públiques Josep Borrell i el conseller Jaume Roma anuncien l'acord a Barcelona: canalització de l'últim tram del riu, a partir del pont de l'autopista; desembocadura dins la dàrsena de Varador; modificació dels dos ponts del ferrocarril elevant la seva alçada, i unió dels molls de Lleida i Reus amb la construcció d'un pont mòbil. S'anuncia un cost de 10.000 milions de pessetes i que les obres estaran enllestides el 1998. El Port podrà ampliar-se als terrenys que deixarà lliure el canvi de traçat del riu. Satisfacció generalitzada entre els veïns.

Dimarts 21 de febrer de 1995

L'alcalde Joan Miquel Nadal valora positivament els acords sobre el riu, però anuncia que els terrenys que quedaran lliures amb el canvi de traçat hauran de ser una zona verda per separar el port del polígon petroquímic.

Divendres 24 de febrer de 1995

El president de l'Autoritat Portuària, Antoni Pujol, diu que els terrenys per on passa el llit actual del riu són propietat del Port, no de l'Ajuntament. La Confraria de Pescadors, a través del seu president Joan Veciana, és l'única entitat que es mostra contrària a la solució acordada.

Dissabte 20 de maig de 1995

Els veïns de Residencial Palau celebren amb un sopar i una festa la reobertura del pàrquing inundat pel desbordament del riu. Les obres han costat dos milions de pessetes.

Diumenge 28 de maig de 1995

Eleccions municipals amb victòria de CiU i Joan Miquel Nadal. Durant la campanya, els partits no fan pràcticament cap referència al tema del Francolí.

Dimarts 5 de setembre de 1995

Coincidint amb uns dies de fortes pluges, el Port informa que s'està realitzant el dragatge del riu com a solució provisional per evitar un altre desbordament.

Dijous 14 de setembre de 1995

Una vintena d'empreses del polígon amenacen amb accions judicials perquè no han cobrat cap indemnització pels danys de la riuada. Demanen 1.000 milions de pessetes.

Dimarts 10 d'octubre de 1995

Els veïns recorden amb una missa el primer aniversari de la riuada. Estan satisfets per l'acord anunciat al febrer, però preocupats per la lentitud del projecte. El Govern central diu que no es farà la licitació de les obres fins que es comprovin els resultats d'una prova de simulació que estan preparant al CEDEX, a Madrid.

Dilluns 13 de novembre de 1995

Autoritats, veïns i periodistes es desplacen a Madrid i comproven el simulacre de riuada preparat pels tècnics del CEDEX en un model a escala 1:100 que reproduïx el tram final del riu i la desembocadura a la dàrsena interior del Port. La simulació confirma que el futur llit del riu suportaria una avinguda d'aigua de 2.000 metres cúbics per segon (l'any 1994 es produeix una avinguda de 1.600 metres cúbics per segon).

Dimarts 21 de novembre de 1995

Es forma un govern municipal de coalició CiU - PSC a l'Ajuntament de Tarragona, només 48 hores després de les eleccions al Parlament que atorguen una nova victòria a Jordi Pujol, però sense majoria absoluta.

Divendres 24 de novembre de 1995

Antoni Pujol deixa la presidència del Port de Tarragona per la del Port de Barcelona. El substitueix Josep Maria Maceira que pren possessió oficialment del càrrec el 2 de desembre.

Divendres 12 de gener de 1996

Primera reunió oficial del nou president de l'Autoritat Portuària de Tarragona, Josep Maria Maceira, amb l'alcalde Joan Miquel Nadal.

A la trobada s'aborden els temes pendents que afecten la ciutat i el port, com l'inici de les obres de canalització del Francolí.

Divendres 23 de febrer de 1996

En un acte de campanya electoral a Tarragona, la candidata del Partit Popular, Loyola de Palacio (que després seria nomenada ministra d'Agricultura), afirma que el projecte del riu es tirarà endavant de manera urgent.

Diumenge 3 de març de 1996

El PP liderat per José Maria Aznar guanya, sense majoria absoluta, les eleccions generals. A la demarcació de Tarragona, el PSC obté tres diputats; CiU n'aconsegueix dos i el PP un.

Dilluns 25 de març de 1996

Una marea sobtada de matinada inunda parcialment alguns carrers del Serrallo. Els veïns diuen que feia anys que el mar no pujava amb tanta força.

Dimarts 23 d'abril de 1996

Els empresaris del polígon Francolí acorden portar als tribunals les tres administracions implicades en els fets d'octubre de 1994 –Estat, Generalitat i Ajuntament– perquè consideren que van actuar amb negligència en no avisar amb prou temps de l'augment del cabal del riu que baixava de les muntanyes. Presenten un contenciós administratiu davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i reclamen 1.000 milions de pessetes.

Dissabte 4 de maig de 1996

José Maria Aznar és elegit president del Govern espanyol a les Corts gràcies a un acord del PP i CiU. El pacte preveu el traspàs de la gestió del Port de Tarragona a la Generalitat, tot i que l'Estat en manté la titularitat. L'acord, però, no parla del projecte del riu. Les competències del Ministeri d'Obres Públiques i Medi Ambient de l'etapa socialista es divideixen en dos departaments amb el govern del PP:

el Ministeri de Foment i el Ministeri de Medi Ambient. Aquest últim és el que assumeix la responsabilitat en el tema del Francolí.

Dissabte 25 de maig de 1996

Una informació del Diari de Tarragona explica que les associacions de veïns de Residencial Palau i el Serrallo estan molt preocupades pel silenci del Govern central en relació a la canalització del Francolí. Els terminis anunciats el febrer de 1995 per l'Estat i la Generalitat ja no s'estan complint. L'alcalde Joan Miquel Nadal també expressa la seva impaciència pel retard en les obres.

Dijous 6 de juny de 1996

Margarita López substitueix Ramon Sánchez i pren possessió del càrrec de governadora civil de Tarragona, una responsabilitat que aviat passarà a dir-se subdelegada del Govern per l'acord de legislatura signat entre el PP i CiU.

Dimarts 9 de juliol de 1996

Joan Miquel Nadal, alcalde i diputat al Congrés, fa unes declaracions on diu que tem una aturada de la inversió al Francolí i que no es tingui en compte en els pressupostos generals de l'Estat de 1997. El mateix dia, el nou conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat, Artur Mas, afirma que la desembocadura a l'interior de la dàrsena provoca dubtes i recels entre els tècnics del CEDEX perquè els simulacres que realitzen indiquen que en cas d'una forta avinguda l'aigua arrossegaria molts sediments i podrien ocasionar greus danys a les instal·lacions portuàries.

Dimecres 10 de juliol de 1996

Els veïns dels dos barris convoquen una reunió on es mostren indignats pel retard del projecte i reclamen una reunió urgent amb la ministra Isabel Tocino i el conseller Artur Mas.

Divendres 12 de juliol de 1996

Primera reunió oficial de la ministra Tocino i el conseller Mas on s'aborda la canalització del Francolí i s'informa que els tècnics del CEDEX tornen a analitzar dues alternatives: la desembocadura a la dàrsena interior i la desembocadura a mar obert dividint el Port en dos àmbits.

Dijous 18 de juliol de 1996

La governadora civil Margarita López assegura als veïns que les retallades pressupostàries que ha anunciat el nou Govern central no afectaran el projecte del riu i insisteix que la causa del retard són els estudis tècnics de viabilitat del projecte acordat amb la Generalitat un any abans.

Divendres 19 de juliol de 1996

La delegada del Govern central a Catalunya, Julia García-Valdecasas, acusa la Generalitat del retard perquè, diu, ha elaborat un projecte amb deficiències tècniques.

Dijous 25 de juliol de 1996

El ministre de Foment, Rafal Arias Salgado, nomena Lluís Badia com a nou president de l'Autoritat Portuària de Tarragona.

Dimecres 31 de juliol de 1996

Lluís Badia fixa les seves prioritats al capdavant del Port de Tarragona i afirma que les obres del riu no poden aturar la seva activitat comercial i industrial.

Dijous 8 d'agost de 1996

Una gran riuada a Biescas (Osca) provoca desenes de morts en un càmping. Entre les víctimes mortals, n'hi ha quatre de Tarragona.

Diumenge 25 d'agost de 1996

En una entrevista a Diari de Tarragona, Lluís Badia afirma que els tècnics de l'Estat i la Generalitat estudien les dues alternatives del riu: desembocadura a la dàrsena interior o directament al mar. El nou president del Port confia que les obres comencin a principis de 1997.

Dilluns 26 d'agost de 1996

L'alcalde Joan Miquel Nadal es reuneix amb les dues associacions de veïns en presència de Badia. L'alcalde explica que els tècnics veuen factible la desembocadura del riu dins del Port, però volen assegurar-se que una gran avinguda no provocaria danys a les seves instal·lacions. Nadal diu que la solució definitiva es decidirà en un mes. Els veïns, cansats de promeses i pròrrogues, afirmen que és l'últim termini que donen a les administracions.

Divendres 6 de setembre de 1996

Reunió del president del Port, Lluís Badia, amb el conseller de Política Territorial i Obres Públiques, Artur Mas, on s'anuncia el dragatge del tram final del riu per un valor de 30 milions de pessetes.

Dimecres 25 de setembre de 1996

Reunió entre el conseller, l'alcalde i el president del Port. Expliquen que al novembre es coneixeran els resultats de les proves tècniques per confirmar la viabilitat de la desembocadura a la dàrsena interior. També s'anuncia la construcció d'un pont mòbil entre els molls de Lleida i Reus per desviar el trànsit de camions que passen pel Serrallo i Torres Jordi.

Dimarts 1 d'octubre de 1996

Els pressupostos generals de l'Estat de l'any 1997 no preveuen cap partida per al Francolí. Crítiques de Nadal i dels veïns.

Divendres 4 d'octubre de 1996

Nova assemblea veïnal. Reclamen la solució definitiva de manera immediata.

Dimarts 8 d'octubre de 1996

El Govern central informa que els tècnics avalen que l'aigua del riu vagi a parar a l'interior del Port. Comença el dragatge del llit amb un cost de 28 milions de pessetes, a càrrec de l'Autoritat Portuària.

Dijous 10 d'octubre de 1996

Coincidint amb el segon aniversari de la riuada, els veïns demanen reunir-se amb el president de la Generalitat, Jordi Pujol. El Govern català no descarta l'opció de la desembocadura a mar obert, dividint el Port en dues meitats. El Govern central afirma que no hi ha partida pressupostària perquè la Generalitat no ha acabat la redacció dels projectes. Un grup de 18 empresaris del polígon Francolí reclamen davant el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya una indemnització de 1.000 milions de pessetes.

Divendres 25 d'octubre de 1996

Reunió d'Artur Mas amb els veïns. El conseller accepta la proposta de desembocadura a la dàrsena interior.

Dimarts 29 d'octubre de 1996

Els presidents veïnals van a Madrid a reunir-se amb els directors generals d'Obres Hidràuliques del Govern central i de la Generalitat, Carlos Escarpín i Jordi Joan Rossell, respectivament.

S'anuncia l'acord total i que comencen els tràmits administratius de tal manera que les obres podrien començar el setembre de 1997. Gervasio Mogio i Carme Pedrol es mostren satisfets per la tenacitat dels dos barris en la seva reivindicació.

Dimecres 6 de novembre de 1996

Una esmena pactada pel PP i CiU inclou una partida de 500 milions de pessetes als pressupostos generals de l'Estat de 1997.

Dilluns 11 de novembre de 1996

El president del Port, Lluís Badia, i l'alcalde de Tarragona, Joan Miquel Nadal, expliquen als veïns de la Part Baixa els detalls del pont mòbil, amb un pressupost de 1.700 milions de pessetes.

Divendres 20 de desembre de 1996

L'Estat aprova el projecte de canalització del riu elaborat per la Generalitat i s'envia a l'Ajuntament i a l'Autoritat Portuària. No se'n parla, però, de modificar els ponts del ferrocarril. Aquest fet, suposadament, tanca més de dos anys de discrepàncies polítiques i de constants reivindicacions dels veïns.

Divendres 13 de maig de 1997

Al cap de cinc mesos, la subdelegada del Govern central, Margarita López, explica als veïns de Residencial Palau i el Serrallo que hi ha un petit retard en la tramitació del projecte del riu, però els assegura que les obres començaran a principis de 1998. El projecte només ha rebut al·legacions de grups ecologistes, que reclamen protegir l'entorn natural de la desembocadura, on hi fan niu moltes aus migratòries.

Diumenge 26 maig de 1997

Els advocats dels empresaris del polígon Francolí desvelen, a través del Diari de Tarragona, que els pressupostos generals de l'Estat de 1986 ja preveïen una partida de 1.000 milions de pessetes per fer el desviament del Francolí. El BOE va publicar un conveni entre el Ministeri i la Generalitat per fer-hi les obres abans de finals de 1989.

Dimarts 1 de juliol de 1997

L'Ajuntament anuncia l'inici de les obres de millora del polígon Francolí (pavimentació i clavegueram) per valor d'uns 200 milions de pessetes.

Dissabte 6 de setembre de 1997

Col·locació de la primera pedra de la plaça de la Farinera, a Torres Jordi. El projecte preveu la urbanització de tota l'àrea entre els primers blocs del barri i el poliesportiu del Serrallo, que eren un solar ple de fang el dia de la riuada.

Dijous 9 d'octubre de 1997

La subdelegada del Govern central, Margarita López, es torna a reunir amb els veïns dels dos barris la vigília del tercer aniversari de la riuada. L'Estat estudia les al·legacions presentades al projecte. López explica que les obres començaran al març del 1998.

Dimarts 28 d'octubre de 1997

El Departament de Política Territorial i Obres Públiques, l'Ajuntament, el Port i la Diputació signen un conveni per tirar endavant una nova operació de neteja i rebaixa del llit del riu, com a pas previ a l'inici de les obres de canalització.

Divendres 9 de gener de 1998

Es presenta el projecte definitiu del pont que unirà els molls de Lleida i Reus i evitarà el pas d'un miler de camions diaris pel Serrallo i Residencial Palau. El tram central mòbil del pont tindrà 60 metres de longitud. El pressupost puja a més de 2.100 milions de pessetes.

Dimarts 24 de febrer de 1998

Reunió entre el president de la Generalitat, Jordi Pujol, i el ministre de Foment, Rafael Arias Salgado. S'anuncia que les obres del Francolí es licitaran al juny, perquè encara s'estan estudiant les al·legacions.

Divendres 24 d'abril de 1998

El Consell de Ministres autoritza la contractació de les obres del Francolí amb un pressupost de 3.777 milions de pessetes.

Dijous 16 de juliol de 1998

El Ministeri de Medi Ambient anuncia que desestima les 10 al·legacions presentades al projecte. L'aprovació definitiva suposa l'obertura del procés de licitació i adjudicació de les obres.

Dijous 6 d'agost de 1998

Es col·loca la primera pedra del pont mòbil entre els molls de Lleida i Reus amb més de 1.400 metres de longitud. Els veïns del Serrallo i Residencial Palau es mostren satisfets per aquest projecte, però recorden que continua pendent la canalització del riu.

Dimarts 1 de setembre de 1998

Accident a la N-340 a la Móra amb cinc víctimes mortals. S'obre un període de mobilitzacions ciutadanes per reclamar la variant de la carretera i la gratuïtat del tram de l'autopista, temes que passen a ser prioritaris a l'agenda política i mediàtica.

Dimecres 30 de setembre de 1998

El projecte del Francolí no apareix als pressupostos generals de l'Estat de l'any 1999. El Partit Popular diu que les obres es faran amb un finançament extrapressupostari.

Dimecres 7 d'octubre de 1998

El Gabinet Salvà Advocats, en nom d'un grup d'empresaris del polígon Francolí, presenta un recurs contenciós administratiu davant l'Audiència Nacional per reclamar una indemnització de 1.000 milions de pessetes a les administracions central, autonòmica i local pels danys ocasionats el dia del desbordament. Els empresaris consideren que les administracions tenen responsabilitat per no haver fet abans les obres de canalització del riu i no haver avisat amb prou temps el 10 d'octubre de 1994.

Dimarts 27 d'octubre de 1998

El director general d'Obres Hidràuliques de l'Estat, Carlos Manuel Escarpín, explica als veïns en una reunió celebrada a Madrid que les obres del Francolí es trauran a licitació al novembre. També argumenta que el projecte no està inclòs als pressupostos de l'any vinent perquè s'utilitzarà la fórmula coneguda com a 'sistema alemany', que significa que l'empresa que fa les obres paga per avançat els diners que després li abonarà l'administració pública.

Dissabte 31 d'octubre de 1998

El Butlletí Oficial de l'Estat publica la licitació de les obres. Les empreses interessades tenen de termini fins al 23 de desembre per presentar les seves propostes.

Dimarts 9 de febrer de 1999

La Subdelegació del Govern central a Tarragona explica que 17 empreses s'han presentat a la licitació del projecte de canalització del Francolí, des del pont de l'avinguda de Roma fins a la desembocadura a l'interior del Port. (El 1995 el projecte inicial arribava al pont de l'autopista).

Dimecres 24 de març de 1999

L'Audiència Nacional absol les tres administracions de ser responsables de la inundació dels dos barris i el polígon industrial perquè va ser "imprevisible i excepcional". La sentència desestima el recurs contenciós administratiu que havien presentat 18 empresaris. Aquests tenen la possibilitat de presentar un recurs de cassació davant del Tribunal Suprem, una opció que finalment descartaran.

Dimecres 12 de maig de 1999

La ministra de Medi Ambient, Isabel Tocino, anuncia al Congrés dels Diputats que aquest mes s'adjudicarà el projecte del riu, en resposta a una pregunta del diputat i alcalde de Tarragona, Joan Miquel Nadal. Tocino explica que estan pendents d'algunes expropiacions de terrenys que ha de fer la Generalitat.

Dijous 10 de juny de 1999

Tres dies abans de la celebració de les eleccions municipals, el Ministeri de Medi Ambient adjudica les obres a la unió temporal d'empreses formada per ACS i Servià Cantó per un valor de 3.700 milions de pessetes i amb un termini de 23 mesos. El projecte el pagaran per avançat les empreses adjudicatàries i després cobraran els diners de l'Estat.

Dimecres 28 de juliol de 1999

S'enderroca l'edifici del Club Nàutic de Tarragona, fet que representa el primer pas de la remodelació de la façana del barri i l'inici de la transformació del Moll de Costa com a espai lúdic i cultural. El vell edifici del club, construït el 1920, va ser arrasat per la riuada de Sant Lluç, el 18 d'octubre de 1930.

Dimecres 29 de setembre de 1999

Nova reunió de la subdelegada del Govern central amb els veïns del Serrallo i Residencial Palau. Margarita López explica que les obres no han començat perquè falta que la Generalitat tanqui l'acord per l'expropiació d'un terreny.

L'endemà es produeix un nou intercanvi d'acusacions entre partits polítics i institucions. L'expropiació pendent d'executar només representa l'1% de la superfície total afectada per les obres.

Diumenge 10 d'octubre de 1999

Cinc anys després de la riuada, el projecte del Francolí encara no ha començat. Després de dues eleccions municipals, dues eleccions al Parlament –una d'immediata, el diumenge següent, 17 d'octubre–, i gairebé dues eleccions al Congrés, només s'han realitzat tasques de dragatge al tram final del Francolí.

Dimecres 13 d'octubre de 1999

La ministra de Medi Ambient, Isabel Tocino, anuncia en la campanya de les eleccions al Parlament de Catalunya que abans de final d'any es posarà la primera pedra del desviament del riu. El projecte està licitat en 3.777 milions de pessetes. Justifica el retard en la falta de disponibilitat dels terrenys i en l'absència d'un acord total entre els tècnics sobre la viabilitat del projecte.

Divendres 22 d'octubre de 1999

El Consell de Ministres aprova l'últim tràmit administratiu del procés per fer una despesa inicial de 2.300 milions de pessetes en la canalització del Francolí.

Dissabte 6 de novembre de 1999

S'inaugura el pont mòbil entre els molls de Reus i Lleida amb activitats festives durant tot el dia. Un mes després, els ciutadans poden passejar pel pont i gaudir d'una perspectiva diferents del front marítim i del perfil de la ciutat.

Divendres 4 de febrer de 2000

A un mes de les eleccions generals, s'instal·len dues casetes al llit del riu per guardar material per a l'obra i comença el moviment de terres per fer els treballs previs sobre els serveis que es veuran afectats més endavant pel projecte. Entre els mesos de febrer i juny es produeixen dos canvis de responsables polítics: Cèsar Puig es fa càrrec de la Delegació del Govern

de la Generalitat i Raül Navarro és nomenat subdelegat del Govern central després de la majoria absoluta assolida pel Partit Popular.

Dimarts 4 de juliol de 2000

L'Agència Catalana de l'Aigua, després de reunir-se amb la Direcció General d'Obres Hidràuliques de l'Estat, anuncia en un comunicat que les obres en el tram per damunt del pont del ferrocarril començaran al llarg del mes de juliol amb el desviament previ dels serveis afectats.

Dijous 6 de juliol de 2000

El president de la Confraria de Pescadors, Joan Veciana, envia una carta al Diari de Tarragona on alerta que el projecte "és un error perquè, en cas d'avinguda gran d'aigua el port pesquer i industrial quedaria inutilitzat". El delegat del Govern, Cèsar Puig, explica que les obres es faran en tres fases: 1) neteja del llit i reparació de serveis; 2) construcció dels murs laterals de més 5 metres d'alçada des del pont del ferrocarril fins a l'avinguda de Roma, i 3) el desviament del traçat a partir del pont del tren. Reconeix, però, que cal trobar una solució al rack de Repsol, els col·lectors d'aigües residuals i altres conduccions.

Dijous 13 de juliol de 2000

El grup ecologista GEPEC (Grup d'Estudis i Protecció dels Ecosistemes Catalans) alerta que el projecte de desviament del riu no millora la seguretat dels veïns i suposa la destrucció d'una zona humida natural protegida amb una flora i fauna molt rica.

Dimecres 26 de juliol de 2000

Es decideix l'inici immediat de les obres en una reunió amb tècnics de l'Estat, la Generalitat, l'Ajuntament, el Port i l'empresa adjudicatària, ACS. A la trobada, el Ministeri de Foment es compromet a adjudicar abans de final d'any les obres de substitució del pont del ferrocarril (construït l'any 1940

i amb molts punts de suport), valorat en uns 500 milions de pessetes. El mateix dia el subdelegat del Govern central, Raül Navarro, i el delegat del Govern de la Generalitat, Cèsar Puig, comuniquen als veïns l'inici de les obres i asseguren que es manté el termini de 28 mesos per tenir enllestit el projecte, valorat ara en uns 3.200 milions de pessetes.

Dilluns 31 de juliol de 2000

Comencen les obres de desviament del Francolí en el tram entre el pont de l'avinguda de Roma i el pont del ferrocarril. Els veïns ho celebren amb cava, després de gairebé sis anys de reivindicacions.

Diumenge 13 d'agost de 2000

Diari de Tarragona revela que l'Estat i la Generalitat estudien les discrepàncies plantejades pel Port, els pescadors i els ecologistes, es mostren disposats a modificar el projecte. Cèsar Puig reconeix els dubtes que provoca l'afectació que tindria una riuada dins del Port i afirma que han encarregat nous simulacres i estudis als tècnics per decidir possibles canvis del projecte.

El delegat recorda que les obres ja han començat amb els murs laterals i que al tram de la desembocadura no caldrà actuar fins a l'any següent.

Dimarts 10 d'octubre de 2000

Coincidint amb el sisè aniversari del desbordament del Francolí, Cèsar Puig afirma que els tècnics de les dues administracions treballen en la "millor solució hidràulica". Augmenten els dubtes sobre el projecte inicial de desembocadura a l'interior del Port. De forma paral·lela, comencen els treballs de construcció dels murs pantalla en el tram entre els ponts de l'avinguda de Roma i l'avinguda de Ramón y Cajal. El subdelegat del Govern central, Raül Navarro, diu que el Ministeri de Foment licitarà en dos mesos les obres del nou pont del ferrocarril.

Divendres 12 de gener de 2001

El conseller de Medi Ambient, Felip Puig, anuncia que per garantir la seguretat de tothom (veïns, pescadors i instal·lacions del Port) la desembocadura del riu no serà desviada. El projecte preveu ara la neteja del llit, els murs de protecció (en construcció) i la canalització del tram final reduint-ne la llera amb un pressupost de 2.700 milions de pessetes. La solució finalment adoptada, segons les administracions, suposa realitzar totes les actuacions necessàries perquè el riu tingui capacitat per conduir dins del seu traçat un cabal màxim de 1.600 metres cúbics d'aigua per segon.

Dilluns 15 de gener de 2001

Cèsar Puig i Raül Navarro expliquen als veïns dels dos barris els canvis decidits en la desembocadura del riu. Els representants veïnals (Carme, del Serrallo, i Joan Antoni Ballester, de Residencial Palau) es resignen, accepten la modificació i reclamen que les obres ja començades no s'aturin. L'Estat es compromet a licitar en poques setmanes el nou pont del ferrocarril, una obra que també forma part del projecte global i que no s'arribarà a executar mai.

Finals de 2003

Es donen per finalitzades les obres de protecció, conducció i condicionament del tram final del riu Francolí per evitar inundacions a la Part Baixa de la ciutat i s'obre al públic el parc, amb àmplies zones de gespa entre Torres Jordi i el pont de l'avinguda de Roma. No s'hi ha col·locat mobiliari perquè, en cas de riuada, seria un obstacle o una barrera per a l'aigua. La il·luminació està adossada als murs de contenció. Les administracions no convoquen cap acte oficial d'inauguració. Avui aquest tram forma part de la xarxa de camins de Tarragona que molts ciutadans utilitzen per passejar, córrer o anar en bicicleta.

A finals de 2003 acaben les obres de canalització del tram final del Francolí. Mauri Fernández

08

Agraiments Agraiments

LA RIUADA DE 1994 és el resultat d'una idea sorgida a finals de 2012 que arrenca a la vella sala de consulta de la Biblioteca Hemeroteca Municipal situada a l'Antic Ajuntament, al carrer Major. La primera anàlisi dels diaris de l'època m'engresquen a tirar endavant una crònica periodística que recordi un dels esdeveniments imprevistos més importants que ha viscut Tarragona a les darreres dècades, només superat per l'explosió del rack d'Empetrol, el 12 de juny de 1987, tal com remarquen la majoria de testimonis del llibre.

El primer reconeixement és per als periodistes i fotògrafs de Tarragona que van cobrir informativament la riuada i els dies posteriors per a la premsa local. Al Diari de Tarragona són de gran valor les imatges captades per Ninín Olivé, Txema Morera i Lluís Milián i les cròniques de Marc Casanovas i Ivan Rodon. Al Nou Diari cal remarcar la feina darrere la càmera de Sònia Rimbau i Loli Lafuente i les informacions d'Esther Domingo i Begoña Floria, entre d'altres.

El llibre que teniu a les mans neix amb l'ajut i complicitat de les professionals de la Biblioteca Hemeroteca Municipal i, més tard, agafa l'impuls definitiu quan Montse Adan, directora de Relacions Institucionals i Comunicació del Port de Tarragona, rep amb entusiasme la proposta de tirar endavant la seva publicació amb motiu del vintè aniversari dels fets i hi afegeix la idea de muntar una exposició amb tot el material gràfic disponible.

LA RIUADA DE 1994 no hauria estat possible sense el suport i la col·laboració de moltes persones que han explicat les seves vivències i han cedit fotografies i vídeos. Una menció especial mereixen tots els veïns i veïnes de Residencial Palau i el Serrallo, i sobretot els que van liderar les respectives associacions durant aquells anys de finals del segle XX: Joan Antoni Ballester, Gervasio Mogio, Carme Pedrol i Francisco Villares. També cal agrair la col·laboració de l'escola pública del Serrallo –de la seva actual directora i de l'exdirector i dels mestres que hi feien classe fa dues dècades–, de pares i mares d'alumnes, d'alguns empresaris del polígon Francolí, de l'advocat Jordi Salvà, de polítics com Joan Miquel Nadal, Àngel Fernández i Josep Maldonado i dels expresidents de l'Autoritat Portuària, Antoni Pujol i Lluís Badia.

Una menció a banda mereixen el company periodista Josep Papió i la seva dona Francesca Lozano, que van recollir i cedir fotografies i van filmar unes imatges en vídeo que es poden reproduir a l'exposició i que també ha divulgat Ricard Roig a través de la Filmoteca del Serrallo a Facebook. Cal fer palès l'agraïment al fotoperiodista Txema Morera i al bomber Àngel Rifà, qui ha cedit les fotografies aèries –de gran valor– realitzades aquell 10 d'octubre des d'un helicòpter quan es dedicava a rescatar persones i portar queviures als afectats.

El llibre és una realitat per la feina del personal de l'Arxiu del Port de Tarragona encapçalat per Coia Escoda i del Museu del Port de Tarragona amb Mercè Toldrà al capdavant, que han tingut cura del material gràfic lliurat per particulars i han aportat documentació pròpia. El capítol d'agraïments s'ha de completar amb l'equip que lidera Antonio Latre, responsable d'imatge del Port de Tarragona –una de les últimes feines abans de la merescuda jubilació–, amb Miquel Pujol, tècnic d'imatge, Manel Caro, coordinador d'activitats del Moll de Costa, i Neus Pàmies, Directora del Centre d'Estudis i Activitats del Port de Tarragona.

A tots ells i a la Presidència del Port de Tarragona, l'agraïment més sincer per haver fet realitat aquest llibre, dedicat sobretot als qui van viure la riuada en primera persona.

09

Bibliografia Bibliografia

BIBLIOGRAFIA

Fonts documentals consultades:

- Biblioteca Hemeroteca Municipal de Tarragona
- Arxiu del Port de Tarragona
- Arxiu Municipal de Tarragona

Hemeroteca:

Diari de Tarragona (1994-2004)

Nou Diari (1994-1995)

El Punt (2000-2001)

La Vanguardia

El Periódico de Catalunya

Avui

El País

Persones consultades:

Bienve Aguado
Conxa Aguiló
Antolin Albarran
Llorenç Amat
Maria Dolores Atalaya
Lluís Badia
Joan Antoni Ballester
Joan Basora
Pilar Biosca
Lluïsa Beltran
Consol Bofarull
Chari Carrasco
Jacinta Carrasco
Mariano Casanovas
Josep M. Castañer
Lluís Colet
Pedro Cruz
Jordi Cucurull
Carme Donato
Paqui Donato
Rita Donato
Àngel Fernández
Joaquim Galià
Ángeles García
Maria Josepa Gómez
Emili González
Josep M. Guinovart
Rosalia Juancomartí
Pilar La Red
Marta Leandro

Encarnació Llambich
Francesca Lozano
José Antonio Luaces
Albert Magarolas
Josep Maldonado
Joan Lluís Mallol
Ángela Martín
José Luis Martín
Luis Martínez
Ricardo Martínez
Fermí Masdéu
Mari Luz Matos
Maria Àngels Menchón
Emili Mestres
Ferran Mestres
Gervasio Mogio
Txema Morera
Joan Miquel Nadal
Manuel Ortiz
Lluís Palau
Josep Papió Pardinás
Josep Papió Torra
Xavier Papió Torra
Carme Pedrol
Francesc Pedrol
Claudio Pérez
Manuel Antonio Pérez
Herminia Pijuan
Joaquim Plana
Núria Plana

Cèsar Puig
Antoni Pujol
Maria José Quero
Àngel Rifà
Joan Rich
Joan Rioné
Anna M. Roig
Josep M. Roig
Mercè Roig
Ricard Roig
Rosa M. Rovira
Jordi Salvà
Jesús Sánchez
Josep Miquel Sevil
Carlos Solé
Neus Teixidó
Lurdes Tules
Josep Ramon Tules
Joan Antoni Vera
Paco Villares
Marià Vizcarro

Vista aèria de la ciutat i del Port, amb el tram final del riu canalitzat i amb zones de gespa entre l'avinguda de Roma i els ponts del ferrocarril. Port de Tarragona

